

24—29 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 28 februari

	Sid.
Svar på fråga av herr Helén ang. slutförandet av 1954 års befälsutrednings arbete.....	5

Onsdagen den 29 februari

Svar på fråga av herr Andersson i Brämhult ang. den framtida utformningen av närings- och bebyggelsestrukturen.....	9
Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål.....	10
Prisutjämningsavgift m. m.....	38
Framläggande för riksdagen av viss del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.....	44
Returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden	45
Skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet.....	47
Interpellationer av:	
herr Nilsson i Bästekille i anledning av att de nya vägarna mellan Hässleholm och Malmö samt mellan Gärsnäs och Tomelilla dragas fram över värdefull åkerjord.....	50
fru Torbrink ang. urvalet av de skattskyldiga, vilkas banktillgodohavande skola kontrolleras.....	51
herr Östlund ang. ökad kvot till Västerbottens län för investering i väg- och brobyggnader.....	52

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 29 februari

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 33, ang. anslag å tilläggsstat II till vägun- derhållet m. m.....	38
— nr 34, ang. överlåtelse av vissa fastigheter.....	38

	Sid.
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 9, ang. prisutjämningsavgift m. m.	38
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 3, ang. granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning	43
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 1, om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen	43
— nr 2, om ändrad lydelse av 74 § gruvlagen	43
— nr 3, ang. ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket	43
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 2, rörande utgifter under andra huvudtiteln, (justitiedepartementet)	43
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 10, om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen	44
— nr 11, om upphävande av varuskatten för marmelad och ersättningsmedel härför	44
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 8, om framläggande för riksdagen av en del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.	44
— nr 9 om anteckning å personakt av vapeninnehav	45
— nr 10, om returrätt för boksubskribenter	45
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 6, ang. minderårigas rätt att föra traktor	47
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 4, ang. åtgärder mot vattenförorening från fartyg, m. m.	47
— nr 5, ang. anslag ur kyrkofonden m. m.	47
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 2, om skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse	47

Fredagen den 24 februari

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 17 in-
nevarande februari.

§ 2

Föredrogos var för sig och remittera-
des till statsutskottet de på kammarrens
bord liggande motionerna

nr 646, av herr *Mellqvist m. fl.*,
nr 647, av herr *Engkvist m. fl.*, och
nr 648, av herr *Netzén m. fl.*

§ 3

Föredrogos, men bordlades åter stats-
utskottets utlåtanden nr 33 och 34,
bevillningsutskottets betänkande nr 9,
bankoutskottets utlåtande nr 3 samt
tredje lagutskottets utlåtanden nr 1—3.

§ 4

Föredrogos den av herr *Norén* i Mull-
sjö vid kammarrens nästföregående sam-
manträde gjorda, men då bordlagda an-
hållan att få framställa interpellation
till herr statsrådet och chefen för
socialdepartementet angående tillämp-
ningen av bestämmelserna rörande
egnahemsbebyggelsen på landsbygden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogos den av herr *Svensson* i
Ljungskile vid kammarrens nästföre-
gående sammanträde gjorda, men då
bordlagda anhållan att få framställa in-
terpellation till herr statsrådet och che-
fen för kommunikationsdepartementet
angående åtgärder beträffande skärgår-
darnas trafikproblem när ishinder bry-
ter de vanliga kommunikationerna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtande nr 2, i anled-
ning av Kungl. Maj:ts i statsverkspro-
positionen gjorda framställningar rö-
rande egentliga statsutgifter för budget-
året 1956/57 under andra huvudtiteln,
avseende anslagen inom justitiedeparte-
mentets verksamhetsområde, jämte i
ämnet väckta motioner m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition med förslag till lag om änd-
rad lydelse av punkt 2 av anvisningarna
till 29 § kommunalskattelagen den 28
september 1928 (nr 370), och

nr 11, i anledning av väckta motioner
om upphävande av varuskatten för mar-
melad och ersättningsmedel härför;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av väckt motion
om föreläggande för riksdagen av viss
del av straffrättskommitténs förslag till
brottsbalk, m. m.;

nr 9, i anledning av väckt motion om
anteckning å personakt av vapeninne-
hav, och

nr 10, i anledning av väckt motion
om införande av returrätt för köpare av
bokverk som utgives enligt subskrip-
tionsmetoden;

andra lagutskottets utlåtande nr 6, i
anledning av väckt motion om översyn
av bestämmelserna angående minder-
årigas rätt att föra traktor;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition dels angående godkännan-
de av konvention till förhindrande av
havsvattnets förorening genom olja, dels
ock med förslag till lag om åtgärder
mot vattenförorening från fartyg, m. m.,

och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, över motion om skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet.

§ 7

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1956/57 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Margareta Berglöw m. fl.;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tackande av vissa medelsbrister, redovisade såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag; och

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag, avseende inrikesdepartementets verksamhetsområde;

från första lagutskottet:

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta, m. m.; samt

från jordbruksutskottet:

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stödlån till jordbrukare; och

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar.

§ 8

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 69, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 57 och 60 §§ lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.,

nr 70, angående anslag till statens rättskemiska laboratorium: avlöningar för budgetåret 1956/57, och

nr 72, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

Dessa propositioner bordlades.

§ 9

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.04.

In fidem
Gunnar Brith

Tisdagen den 28 februari

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 21 och den 22 innevarande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg och ansökan:

Riksdagsman Per A. Johnsson, Kastanjegården, Mörrum, vårdas sedan den 30.1 innevarande år å medicinska avdeln. vid länslasarettet i Karlshamn för allergisk sjukdom och är på grund av denna sin sjukdom förhindrad att delta i riksdagens arbete under tiden 27/2—3/3 1956.

Vilket härmed på heder och samvete intygas

Karlshamn å Länslasarettet den 24.2.1956

I tjänsten

T. Nordmark

Leg. läk.

Lasarettsläkare

Att riksdagsman Carl Olof Carlsson till följd av Gastrocuterilis ae, varför han av mig behandlats, är fr. o. m. den 28/2 1956 t. o. m. den 3/3 1956 oförmögen att tjänstgöra, intygas

Ljungskile den 27/2 1956

Helmer Cederlund

Prov. läk.

Med stöd av bifogade läkarbetyg får undertecknad härmed anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen från den 27 februari till den 12 mars 1956.

Arvika den 26/2 1956

Harald Hallén

Det intygas härvid att riksdagsledamot prosten Harald Hallén, Arvika, f. 1884 p.g.a. sjukdom är oförmögen att

deltaga i riksdagsarbetet från 26/2—5/3-56.

Doktor Kaj Springborg

Epidemisjukhuset, Arvika

d. 26/2-56

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Johnsson i Kastanjegården från och med den 27 februari till och med den 3 mars, herr Carlsson i Bake-röd från och med den 28 februari till och med den 3 mars samt herr Hallén från och med den 27 februari till och med den 12 mars 1956.

Herr talmannen meddelade, att herr Severin i Gävle, som vid kammarens sammanträde den 14 innevarande månad med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 3

Svar på fråga ang. slutförandet av 1954 års befälsutrednings arbete

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **TORSTEN NILSSON**, som yttrade:

Herr talman! Herr Helén har frågat mig om 1954 års befälsutredning kan beräknas avsluta sitt arbete i så god tid, att förslag i ärendet förelägges senast 1957 års riksdag.

Jag vill erinra om att det år 1954 förelåg tre alternativa förslag till befälsordning, vilka i väsentliga principiella avseenden skilde sig från varandra. Innet av förslagen var ägnat att kunna samla de närmast berörda — kårer och organisationer av aktiva samt reserv- och värnpliktspersonal. Tvärtom kunde

Svar på fråga ang. slutförandet av 1954 års befälsutrednings arbete

det befaras, att alla alternativen skulle på viktiga punkter ge upphov till motsättningar. Jag fann det därför ofrånkomligt att låta verkställa en överarbetning av hela utredningsmaterialet. Denna uppgift anförtröddes 1954 års befälsutredning. Jag framhöll att den nya utredningen borde verkställas inom sådan tid, att därpå grundade förslag kunde föreläggas 1956 års riksdag.

Det var för mig en angelägenhet av största vikt, att överarbetningen skulle resultera i en befälsordning, som inte blott tillfredsställde det primära kravet att på effektivaste sätt tillgodose arméns reella behov av befälspersonal i freds- och krigsorganisationerna utan också kunde i största möjliga utsträckning samla den personal, som hade att verka i dessa organisationer. Ett sådant arbete måste kräva ingående undersökningar och realistiska avvägningar, när det gäller principer för rekrytering, utbildning, karriärgång samt arbetsuppgifter i fred och krig. Tillbörlig hänsyn måste tagas till skilda kårers och personalorganisationers uppfattningar. I bilden ingår härvid också reservpersonalens och den värnpliktiga personalens speciella problem.

Efter de nu angivna riktlinjerna har 1954 års befälsutredning verkat. Det har emellertid visat sig, att beaktandet av dessa riktlinjer kräver en ännu mera ingående och omfattande bearbetning av vissa problemkomplex än som från början bedömdes erforderlig.

Huruvida utredningens arbete under innevarande år kan drivas så långt, att det resulterar i definitiva förslag som efter remissbehandling kan underställas 1957 års riksdag, därom kan jag i dag icke uttala mig. Jag vet att arbetet bedrivs i den takt, som ärendets angelägenhet gör nödvändig.

Härefter anförde:

Herr HELEN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för-

svarsministern för det svar han givit på min enkla fråga.

Den beskrivning försvarsministern lämnade av sina avsikter vid tillsättandet av 1954 års befälsutredning förefaller mig både tilltalande och tillfredsställande. Det är bara nu att beklaga, att de goda avsikter försvarsministern hade tydligen inte har kunnat förverkligas, varken i fråga om takten för arbetet eller själva arbetets slutförande. Jag hade nog tänkt mig — men det kanske berodde på att jag var för fåkunnig — att försvarsministern här i dag skulle meddela att det utsetts en ny utredare, som skulle kunna taga hand om detta enmansuppdrag. Jag får väl av försvarsministerns svar dra den slutsatsen, att en ny författningspraxis är introducerad här i landet, så att i fortsättningen det ena statsrådet skall utreda åt det andra och att vi därmed får räkna med en intressant liten debatt, därest det ena statsrådet inte skulle dela det andra statsrådets mening när propositionen skall framläggas.

Jag hoppas att jag i alla fall har tolkat försvarsministern rätt, och jag vill nu bara understryka ett par viktiga saker som faktiskt inte får riskeras alltför länge. Den ena är rekryteringsförhållandena inom underbefälskåren och underofficerskåren. Bägge dessa kårer har verkligen lidit av den ovisshet som länge rått, och rekryteringsresultatet har också starkt försämrats rent kvantitativt. Nu vill jag fråga om försvarsministern finner dessa rekryteringsförhållanden tillfredsställande och om försvarsministern också godtar den förändring av underofficerskårens arbetsuppgifter, som under hand tycks ske medan de militära myndigheterna väntar på denna befälsutrednings resultat.

För det andra vill jag också understryka det prekära läge i vilket försvarets läroverk befinner sig. Det är fråga om en utomordentligt viktig utbildningsanstalt för en grupp värdefulla medarbetare i försvaret. Rekryteringen

Svar på fråga ang. slutförandet av 1954 års befälsutrednings arbete

har gått ned från 770 elever när det var som mest till ungefär hälften nu, och svårigheterna att upprätthålla lärarbesättningen kan komma att bli betydande just därför att man är så ovisst om huruvida denna utbildningsanstalt skall vara kvar i sitt hittillsvarande skick.

Jag vore därför glad — och jag tror att man därmed faktiskt skulle göra de berörda parterna en viss tjänst — om vi här av försvarsministern kunde få ytterligare en precisering, nämligen om det är möjligt att i avvaktan på utredningens resultat antyda något om dels rekryteringsförhållandena inom underofficers- och underbefälskårerna, dels försvarets läroverks ställning.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet **TORSTEN NILSSON**:

Herr talman! Jag tror inte att jag kan infria herr Heléns förhoppningar om att han skall få uppleva att det ena statsrådet här i kammaren kommer att uppträda med en annan mening än det andra. Arbetet inom 1954 års befälsutredning fortgår på det sättet, att man håller på att skaffa ett underlag för en bedömning åt den utredningsman som kommer att tillsättas, när jag finner den enligt mitt förmenande rätte mannen att överta denna uppgift.

Beträffande rekryteringsförhållandena kan jag utan vidare säga, att de nästan aldrig är tillfredsställande. Vi lever i den fulla sysselsättningens samhälle. Vi har svårigheter att rekrytera poliser, officerare, tekniker och folk till praktiskt taget alla områden. Givetvis undgår inte försvaret det öde som drabbar samhällslivet i övrigt. Jag kan emellertid glädja herr Helén med uppgiften, att det har inträffat en minskning av det antal vakanser som tidigare har funnits inom officerskåren. Det har i första hand varit artilleriet som drabbats av dessa vakanser. Där finner vi sedan 1953 en nedgång av

vakanserna med fem procent, från 18 till 13 procent. För underofficerskåren vid armén finns det inga svårigheter i rekryteringshänseende. Vad beträffar instruktörsaspiranterna inom underbefälskåren har antalet sådana aspiranter vid instruktörsskolan sedan 1955 ökat med 12 procent och den avgång, som med den nya ordningen varit ett av de svåraste kruxen, har faktiskt också gått ned. 1953 var det 710 som avgick, 1954 var det 597 och 1955 var det 488. Avgången minskar sålunda för varje år som går.

Nu vill jag naturligtvis inte göra gällande, att detta skulle bero på att befälsutredningen håller på med sitt arbete. Men jag kan väl gå så långt att jag säger, att trots att vi inte har kommit fram till någon godtagbar befälsreform utan avvaktar den utredning som pågår har ändock rekryteringssvårigheterna vid försvaret visat en tendens till minskning under senare år.

Herr **HELEN** (fp):

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka statsrådet, denna gång för att han lyfte på slöjan över den väl bevarade hemligheten. Det är alltså så, att 1954 års befälsutredning arbetar utan att någon utredare existerar. Jag tror att det är litet svårt att få detta att gå ihop. Tänk om vi inte hade någon regering och man sade, att regeringsarbetet ändå ginge tillfredsställande. Det vore väl en ganska förskräckande upplysning om tillståndet på regeringsplanet.

Vad rekryteringsläget beträffar vill jag först understryka det glädjande i att vi har nått en förbättring i officersrekryteringen. Förbättringarna är emellertid inte lika stora inom underofficerskåren. Det finns exempelvis inom flottan ett hundratal tjänster vakanta. Där är verkligen dessa frågor utomordentligt viktiga för den fortsatta rekryteringen. Den svenska underofficerskåren har arbetat i årtionden för att åstad-

Svar på fråga ang. slutförandet av 1954 års befälsutrednings arbete

komma en rättvisare inplacering i befälsordningen. Man bedömer på detta håll den utveckling som nu sker och den »förhållning», som man nog vill kalla arbetet inom utredningen, som utomordentligt allvarliga. Jag tror därför att jakten efter den rätte mannen bör intensifieras och om möjligt avslutas inom mycket kort tid.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsittet propositionen nr 69, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 57 och 60 §§ lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 70, angående anslag till statens rättskemiska laboratorium: avlöningar för budgetåret 1956/57; samt

till bankoutsittet propositionen nr 72, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

§ 5

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 2, bevillningsutskottets betänkanden nr 10 och 11, första lagutskottets utlåtanden nr 8—10, andra lagutskottets utlåtande nr 6, tredje lagutskottets utlåtanden nr 4 och 5 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2.

§ 6

Anmälades, att Kungl. Maj:ts proposition nr 73, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebodelags kassareserv, så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m. tillställts kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 7

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 63, angående den tekniska skolutbildningen motionerna:

nr 649, av herrar *Håstad* och *Svensson* i Krokstorp,

nr 650, av herr *Helén m. fl.*,

nr 651, av fröken *Karlsson m. fl.*, och

nr 652, av herr *Nestrup m. fl.*; samt i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 59, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) motionen nr 653, av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Hedenäset.

Dessa motioner bordlades.

§ 8

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.15.

In fidem
Gunnar Britth

Onsdagen den 29 februari

Kl. 14.00

§ 1

Svar på fråga ang. den framtida utformningen av närings- och bebyggelsestrukturen

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Hans excellens herr statsministern ERLANDER, som yttrade:

Herr talman! Herr Torsten Andersson har till mig ställt frågan huruvida Kungl. Maj:t har för avsikt att låta verställa den översyn och sammanställning av tillgängliga utrednings- och forskningsresultat rörande den framtida utformningen av närings- och bebyggelsestrukturen, som riksdagen år 1954 begärde i anledning av bankoutskottets utlåtande nr 36 samma år, och om så är fallet, när man kan förvänta, att ifrågasvarande sammanställning framlägges för riksdagen. I anledning härav får jag meddela följande.

Kungl. Maj:t anbefalldes den 6 maj 1955 arbetsmarknadsstyrelsen att verkställa den av riksdagen i enlighet med bankoutskottets i utlåtande nr 36/1954 begärda inventeringen och sammanställningen av material för erhållande av underlag för utformningen av den framtida närings- och bebyggelsestrukturen i landet. Denna utredning pågår för närvarande inom arbetsmarknadsstyrelsen. I skrivelse den 14 februari 1956 till socialdepartementet har arbetsmarknadsstyrelsen lämnat en redogörelse över hur utredningsarbetet bedrivs. Av denna framgår bl. a. att det finns ett mycket rikhaltigt utredningsmaterial beträffande den befolkningsomflyttning från glesbygd till tätorter och mellan olika landsdelar, som ägt rum de sista decennierna. Däremot föreligger betydande luckor i kunskapsmaterialet

om verkningarna av denna omflyttning. Sålunda måste bl. a. material införskaffas som belyser de tekniska och ekonomiska betingelserna för anläggningar för det gemensamma bästa i samhällen av olika storlek samt i glesbygder.

Utredningen kommer att bli omfattande och arbetskrävande och kommer därför att ta tid. Delresultat bör emellertid kunna framläggas efter hand.

Genom utredningen torde det material som ligger till grund för samhällets lokaliseringspolitik komma att berikas. Pågående utredningsarbete bör emellertid icke hindra en aktivisering av lokaliseringspolitiken med syfte att ernå en bättre befolkningsbalans. Beträffande denna fråga hänvisar jag till den offentliggjorda remissen till lagrådet angående förlängd giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete. Förslag i denna fråga kommer inom kort att i en proposition föreläggas riksdagen.

Härpå anförde

Herr ANDERSSON i Brämhult (bf):

Herr talman! Jag ber att till hans excellens herr statsministern få framföra ett tack för svaret på min fråga. Den är föranledd av den betänksamhet man känner inför den utveckling som alljämt äger rum på detta område. Befolkningssiffrorna, som tillkännages vid varje årsskifte, visar en alltmer pregnant tendens till ökning av utflyttningen från de rena landskommunerna. Årets rapporter ger vid handen att folkmängden i landets städer ökat med ett tal som motsvarar antalet invånare i en större svensk stad, nämligen ungefär 60 000. Det är därför angeläget att utredningarna i denna fråga påskyndas så mycket som möjligt. Jag har anled-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

ning att uttala tillfredsställelse över att den begärda sammanställningen är under arbete. Det är helt naturligt att ett sådant utredningsarbete måste vara omfattande, ty problemet i och för sig är väl ett de största vi har att ta itu med och har haft att ta itu med på mycket länge. Det förhållande, som arbetsmarknadsstyrelsen redan kunnat konstatera, nämligen att det finns betydande luckor i utredningsmaterialet, torde länge ha varit känt. Det skulle vara av mycket stort värde om, som hans excellens här förutskickat, delresultat av denna översikt kunde framläggas så att man under hand kunde komplettera det erforderliga utredningsmaterialet för att få full insikt i denna stora fråga. Detta är så mycket viktigare som jag tror att vi — om jag får använda det uttrycket — inte har råd att vänta så länge, att hela problemkomplexet hunnit bli klarlagt, för att först därefter sätta i gång med den komplettering av materialet som behövs.

En sida av problemet som tenderar att bli alltmer prekär är Stor-Stockholms tillväxt och därav följande spørsmål. Stor-Stockholm, d. v. s. Stockholm med drabantstäder, har för närvarande över en miljon invånare, och enligt förljudande planerar man nu för att Stor-Stockholm i en framtid skall växa sig ungefär dubbelt så stort, d. v. s. till ett invånarantal av ungefär två miljoner. Det är klart att man inför sådana uppgifter känner sig allvarligt berörd och önskar att problemet skall kunna angräpas så fort som det över huvud taget är möjligt.

Vad beträffar Stor-Stockholms tillväxt visar det sig att, om man går ut ifrån att jordbruket skulle avfolkas ungefär i samma takt som hittills, Stor-Stockholm under åren 1950—1970 skulle lägga beslag på inte mindre än 40 procent av den totala folkökningen i de produktiva åldrarna, alltså mellan 15 och 65 år. Detta bland annat visar ju att man behöver skynda så fort som det

över huvud taget är möjligt för att lösa dessa problem.

Det är också att hälsa med tillfredsställelse att regeringen nu för första gången, i och med den proposition som är förutskickad, så att säga ger officiell välsignelse åt att man använder byggnadstillståndsgivningen såsom den regulator man behöver för att kunna dirigera byggnadsverksamheten och därmed förta en del av möjligheterna för storstäderna att växa utöver de gränser som kan anses vara försvarbara.

I det jag ännu en gång tackar för svaret ber jag att få understryka önskvärdheten av att det pågående arbetet med sammanställningen måtte påskyndas så långt det är möjligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÅNG, som yttrade:

Herr talman! I interpellationer som framställts med andra kammarens tillstånd har herrar Kristensson i Osby, Håstad, Östlund och Larsson i Hedenäset till mig riktat ett antal frågor.

Herr *Kristensson i Osby* har frågat mig:

Vill herr statsrådet ta initiativ till att påskynda lösningen av frågan om beskattningsreglerna rörande studiekostnader och periodiskt understöd, förvärvsavdraget, rätt till förlustutjämning, avdragsrätt för medlemsavgifter till branschorganisationer, fackföreningar och därmed jämförliga ekonomiska intresseorganisationer samt rätt att utnyttja allmänna avdrag och ortsavdrag i annan kommun än hemortskommunen vid den kommunala beskattningen antingen genom att de göres till föremål för särskilda och skyndsamma ut-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

redningar eller att 1950 års skattelags-sakkunniga, dit frågorna har hänvisats av Kungl. Maj:t, förstärkes, så att mera tillfredsställande regler snart kan beslutas, helst vid innevarande eller nästa års riksdag?

Herr *Håstads* frågor lyder:

1. Har statsrådet för avsikt att förelägga innevarande års riksdag förslag till ändrade bestämmelser angående beskattningen av studiekostnader och periodiska understöd?

2. Om så icke är fallet vill statsrådet vidtaga sådana åtgärder att dessa frågor erhåller förtursrätt inom 1950 års skattelagssakkunniga eller att de eljest hänskjutes till särskild utredning så att förslag kan underställas riksdagen senast 1957?

Herr *Östlund* har till mig riktat följande frågor:

1. Kommer förslag angående avdragsrätt för anläggande av skogsbilväg att föreläggas innevarande års riksdag?

2. Om så icke är fallet är statsrådet i tillfälle upplysa kammaren hur långt utredningen av dessa frågor inom 1950 års skattelagssakkunniga fortskridit?

Slutligen har herr *Larsson i Hedenäset* frågat följande:

1. Hur långt har utredningsarbetet av frågan om kraftverkens och sjöregleringarnas kommunala beskattning avancerat inom 1950 års skattelagssakkunniga?

2. Kan det förväntas att utredningsarbetet av hithörande frågor kan bedrivas med sådan intensitet, att förslag kan vara att emotse till 1957 års riksdag?

I anledning av interpellationerna, som jag avser att besvara i ett sammanhang, får jag anföra följande.

De aktualiserade spörsmålen har tidigare i skilda sammanhang uppmärksamats. Jag vill till en början med några ord beröra vad som tidigare förevarit i de olika frågorna.

Vad angår *studiekostnader* och vad

därmed sammanhänger må erinras att 1950 framlades ett sakkunnigbetänkande vari föreslogs viss avdragsrätt för *periodiskt understöd* till annans undervisning eller uppfostran. Året därpå avgavs ett betänkande med förslag till rätt till avdrag i vissa fall för avbetalning på studieskuld. Ett stort antal inskränkande villkor hade i båda dessa fall uppställts. Vid remissbehandlingen framfördes en rad invändningar. Det fämhölls bl. a. att avdragsrätt för studieskuld otvivelaktigt skulle medföra krav på motsvarande förmåner för andra skattskyldiga än de med förslaget åsyftade. Därjämte motsågs tillämpningssvårigheter liksom manipulationer i syfte att på inte avsett sätt utnyttja avdragsrätten. Det ifrågasattes vidare om en riktigare fördelning av skattebördan verkligen kom till stånd genom sådana regler för periodiskt understöd som gav skattelättnader åt de föräldrar som hade möjligheter att kosta på sina barn högre utbildning. Å andra sidan har vid senare tillfällen yrkats än frikostigare avdragsregler. Sålunda har bl. a. framställts krav på avdrag för kostnader för yrkesutbildning inom jordbruk, handel, hantverk, sjukvård, socialt arbete m. m.

Frågan om *gift kvinnas förvärvsavdrag* prövades i samband med omläggningen 1952 av fysiska personers beskattning. Den då vunna lösningen be-tecknades som i viss mån provisorisk. I interpellationssvar 1953 till herr Hjalmarson i andra kammaren och fru Gärde Widemar i första kammaren behandlades frågan om förvärvsavdraget. Dåvarande finansministern framhöll bl. a. att en omprövning av förvärvsavdraget borde anstå till dess spörsmålet om en allmän skattesänkning slutbehandlats.

Vår skattelagstiftning medger inte rätt till öppen *förlust-* eller *resultatutjämning*. Däremot finns för rörelseidkare och i viss mån även jordbrukare med bokföringsmässig redovisning av

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

inkomsten betydande möjligheter att genom s. k. vinstreglerande dispositioner utjämna de skattemässiga vinsterna och förlusterna. Krav på längre gående möjligheter har tid efter annan framförts. Jag vill här endast erinra om att 1955 års riksdag begärt utredning i ämnet.

Rörande avdragsrätt och skattskyldighet för *medlemsavgifter* avgavs 1946 ett förslag av en skattekommitté. På grundval härav utarbetades till 1949 års riksdag en proposition med förslag i ämnet. Propositionen vann emellertid inte riksdagens bifall. I stället begärdes ytterligare utredningar.

Möjligheten att i annan kommun än hemortskommunen utnyttja *allmänna avdrag* och *ortsavdrag* behandlades i ett sakkunnigförslag 1945. Däri ifrågasattes en utvidgad avdragsrätt på detta område. Vid remissbehandlingen framfördes från såväl taxeringsorganens som kommunernas sida åtskilliga invändningar. Det uppdrogs därför åt 1950 års skattelagssakkunniga att ånyo pröva frågan. Det kan tilläggas att denna under hand kommit i ett delvis annat läge. Fr. o. m. 1954 års taxering föreligger nämligen ökade möjligheter att utnyttja nu ifrågavarande avdrag, då kommungränsen inte längre delar en jordbruksfastighet i skattemässigt olika delar. Vidare har den stora kommunindelingsreformen medfört en minskning av det antal fall, där ifrågavarande regler om begränsning av avdragsmöjligheterna gör sig gällande.

Vad så gäller kostnader för *anläggande av skogsbilvägar* kan avdrag medges då vägen byggs enbart för att möjliggöra en viss skogsavverkning eller liknande för att därefter inte längre komma till användning. I de ojämförligt vanligaste fallen har emellertid skogsbilvägarna ett i huvudsak bestående värde. Anläggningskostnaden utgör då en inte avdragsgill grundförbättring. Som herr Östlund i sin interpellation erinrat väcktes i motioner till

1952 års riksdag förslag om avdragsrätt för skogsägare som byggt skogsbilvägar. I sitt betänkande framhöll bevillningsutskottet att starka skäl talade för en viss avdragsrätt. Utskottet förutsatte att 1950 års skattelagssakkunniga skulle komma att pröva denna fråga.

Vad slutligen angår de skattefrågor, som hänger samman med *kraftverken* och *sjöregleringarna*, behandlades dessa något i ett år 1945 avgivet betänkande, nämligen såvitt gällde statens avdrag för gälldränta vid den kommunala taxeringen. Förslaget, som innebar en begränsning av rätten till ränteavdrag, blev vid remissbehandlingen föremål för en hel del kritik. Det framhölls från något håll att någon begränsning av rätten till avdrag för ränta inte borde genomföras medan från annat håll hävdades att begränsningen borde ytterligare skärpas. Förslaget har sedermera överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga för en översyn i belysning av den kritik, som förslaget mötte under remissbehandlingen. Frågan om den kommunala beskattningen av statens inkomst av kraftverksrörelse, däri inbegripen frågan om statens rätt till avdrag för gälldränta, är visserligen i och för sig ett helt annat spörsmål än det av herr Larsson dessutom berörda problemet om fördelning mellan olika kommuner av inkomst av kraftverksrörelse. Emellertid har ett sådant samband mellan dessa frågor ansetts föreligga att skattelagssakkunniga kan antagas komma att behandla dem i ett sammanhang.

Det är inte min avsikt att i detta sammanhang närmare än som skett ingå på de olika frågor, som interpellanterna här tagit upp. Dessa skattefrågor måste först prövas av sakkunniga, innan de lämpligen bör göras till föremål för förnyade diskussioner. Jag inkränker mig därför till följande uttalanden.

Gemensamt för samtliga nu aktualiserade skatteproblem är *att* de tidigare

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

varit föremål för sakkunnigutredningar, att därvid framförts vissa förslag till mer eller mindre långtgående lösningar, att efter vidtagen remissbehandling det inte ansetts möjligt att förorda eller genomföra lagstiftning på grundval av de föreliggande utredningarna och förslagen samt att förnyade sakkunnigutredningar följaktligen måste föregå slutliga ställningstaganden. Samtliga frågor utom den beträffande det s. k. förvärvsavdraget har hänskjutits till 1950 års skattelagssakkunniga; beträffande eventuella nya regler för förvärvsavdraget har frågan härom ansetts böra vila till dess ställning tagits till förslaget om sänkning av den statliga inkomstskatten och till dess möjligheten att höja de kommunala ortsavdragen utretts och prövats.

Jag vill understryka, att de av interpellanterna nu omnämnda skattespörsmålen alla är till sin natur av invecklad beskaffenhet. Flertalet av dem kan utan vidare betecknas som utomordentligt svårbemästrade, och man kan förutse att ändrade regler skulle innebära en synnerligen besvärande komplicerad av skattelagstiftningen. Det må tilläggas, utan att detta innefattar något ställningstagande från min sida, att remissyttrandena över de tidigare förslagen i de nu avsedda frågorna även utvisar att någon enighet ingalunda föreligger om önskvärdheten av positiva lösningar.

Nu är alltså läget det att dessa frågor, fortfarande med undantag för förvärvsavdraget med vars omprövning av nyss anförda skäl ännu någon tid bör anstå, ligger hos skattelagssakkunniga för förnyade utredningar. Interpellanterna ifrågasätter ett uttalande av mig av innebörd att jag skall vidta åtgärder i syfte att forcera dessa utredningar så, att det skall bli möjligt att framlägga för riksdagen förslag i de olika ämnena redan vid innevarande eller i varje fall vid 1957 års riksdag. Bakom interpellanternas frågor skymtar även

en viss kritik mot att utredningsarbetet inte redan tidigare med olika medel påskyndats.

Jag vill erinra om det forcerade reformarbete på skattelagstiftningens område, som under en lång följd av år fortgått. Det vore en överloppsgärning att i denna kammare uppräknat allt som på detta område under senare tid utretts genom sakkunniga, remissbehandlats, bearbetats inom finansdepartementet och slutligen underställts riksdagen för prövning. I själva verket har de resurser i avseende å arbetskraft, som på detta område funnits tillgängliga, presats synnerligen hårt. Läget för dagen är, trots att nyligen ett par skattekommittéer avslutat sitt arbete, vidare det att en rad kommittéer arbetar intensivt med olika och trängande skattefrågor. En kommitté sysslar sålunda med den indirekta beskattningen, en annan med åtgärder mot skatteflykt, en tredje med fullföljdsrätten i taxeringsmål till högsta instans, en fjärde med en översyn av nöjesskatteförordningen, en femte med de kommunala ortsavdragen och vad därtill hör och en sjätte med sjömansbeskattningen. Detta bara föra att nämna de större kommittéerna på taxeringsområdet. En del av dessa kommittéer består enbart av skatteexperter, i andra ingår en eller flera sådana. Så har vi 1950 års skattelagssakkunniga med sitt förvisso stora program. Från dessa sakkunniga har under de senaste åren redovisats en rad stora och betydelsefulla förslag. Under de fem—sex år denna kommitté arbetat har inte mindre än elva skatteexperter varit engagerade i utredningsarbetet under olika tidsperioder. Flertalet av dem har under hand anmält att de önskat, i allt fall temporärt, lämna det krävande utredningsarbetet; de har fått begärt entledigande och ersatts med nya så långt sådana varit tillgängliga. Sedan någon tid undersöktes möjligheterna att knyta nya experter till de sakkunniga, och jag hoppas att detta skall låta sig

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

göra. Men det är ingalunda lätt att finna lämpliga och villiga krafter. Självfallet är det inte lättare att sammansätta nya kommittéer än vad det är att utöka skattelagssakkunniga.

Jag har lämnat denna skildring i syfte att belysa det faktiskt rådande läget. Det är helt enkelt uteslutet att lämna någon utfästelse om att alla de många invecklade frågor, som interpellanterna här berört, skall ligga utredda å sådan tid att man senast vid nästa års riksdag skall kunna ta ställning till frågan om ny lagstiftning. Och även om utredningsarbetet hade kunnat forceras i sådan takt att detta varit möjligt, skulle det inte vara görligt att inom finansdepartementet och regeringen medhinna den efterföljande prövningen och bearbetningen av samtliga dessa frågor.

Jag avböjer alltså att göra en utfästelse av den utav interpellanterna ifrågasatta innebörden. Detta innebär å andra sidan ingalunda att inte vissa av de diskuterade frågorna om ett år kan ha kommit i ett sådant läge att de är mogna för ett avgörande i ena eller andra riktningen. Jag kan för övrigt upplysa, att skattelagssakkunniga för närvarande, efter att ha fullföljt vissa andra uppgifter, övergått att behandla frågorna om avdragsrätt för periodiskt understöd och studieskulder.

Med det sagda anser jag mig ha besvarat de fyra interpellationerna.

Härefter anförde:

Herr KRISTENSSON i Osby (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för finansdepartementet för svaret på min interpellation. Avsikten med denna har givetvis varit att påskynda angelägna skattefrågor, som har frusit fast hos 1950 års skattelagssakkunniga. När jag säger detta riktar jag inte någon kritik emot de sakkunniga. De har framlagt förslag, som legat till grund för riksdags-

beslut. Men de har en alltför stor arbetsbörda, i varje fall i förhållande till sin nuvarande organisation och med sin nuvarande arbetskraft.

1950 års skattelagssakkunniga tillattes huvudsakligen för en teknisk revision av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt. Redan detta är en omfattande uppgift, men arbetet har vuxit efter hand. Kungl. Maj:t har hänvisat nya frågor till denna utredning, så att det nu ligger nära ett femtiotal olika frågor där. I flera fall har riksdagen antingen direkt i skrivelse till Kungl. Maj:t eller också genom att godkänna bevillningsutskottets skrivning begärt eller förordat utredning. Riksdagen har då ansett att de nuvarande reglerna inte är tillfredsställande. I vissa fall har riksdagen upprepat denna begäran om lösning. Man har velat få en skyndsam lösning till stånd i flera fall. Detta, menar jag, har inte i tillräcklig grad kommit fram i den historieskrivning som statsrådet har lämnat i interpellationssvaret. Därför skall jag be att få göra en komplettering i just detta hänseende.

Jag har i min interpellation gjort ett axplock bland angelägna skattefrågor som ligger i denna utredning. I första hand har jag då nämnt beskattningsreglerna för periodiskt understöd och för amortering av studieskulder. Detta är gamla problem. 1944 års skattekommitté framlade år 1950 förslag till modernisering av skattelagstiftningen på detta område, men man ansåg då allmänt, att det behövdes en förnyad översyn. År 1952 uttalade bevillningsutskottet att dessa frågor inte borde uppskjutas, och riksdagen begärde i skrivelse till Kungl. Maj:t förslag i ämnet, om möjligt till 1953 års riksdag. År 1953 uttalade bevillningsutskottet, att det var önskvärt att förslag till lösning så snart som möjligt förelades riksdagen.

I föl blev det från riksdagen en förnyad skrivelse till Kungl. Maj:t; man ville att Kungl. Maj:t snarast skulle

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

framlägga förslag i frågan, och bevillningsutskottet underströk, att det var önskvärt med ett förslag till 1956 års riksdag. Riksdagen har alltså, herr statsråd, vid flera tillfällen hemställt om ändrade regler på detta område.

Jag måste för min del säga, att det är ett orimligt förhållande, att man har avdragsrätt för periodiskt understöd, när vederbörande går sysslös, men inte då detta periodiska understöd utgår för undervisning och uppfostran. Jag skulle vilja fråga herr statsrådet: Anser herr statsrådet detta vara riktigt? Och vidare: Anser herr statsrådet, att en ändring här är angelägen? Det var i varje fall riksdagens uppfattning. Enligt min uppfattning är också frågan om ändrade skatteregler vid amortering av studieskulder en angelägen sak.

Statsrådet meddelar nu, att dessa båda frågor är upptagna till översyn av 1950 års skattelagssakkunniga. Jag vill med anledning därav bara understryka, att det vore värdefullt med förslag till årets riksdag i dessa frågor. De tidigare utredningarna bör ju kunna underlätta arbetet. Finansministern säger beträffande amortering av studieskulder i sin historiska redogörelse, att det har framkommit krav på avdragsrätt i detta hänseende som avsett även annat än högre studier. I princip har jag ingenting att invända mot att man utsträcker denna avdragsrätt också till andra än högre studier. Men det förhållandet behöver inte hindra, att man börjar med den dyrare studievägen. Lösningen av dessa problem skulle enligt min mening bredda rekryteringen till högre studier, stimulera till vidareutbildning och lätta skuldbördan för många. De stigande studiekostnaderna är för många betungande. Reformen på detta område är efterlängtade. Eller för att tala med 1952 års bevillningsutskott och dess ord bör väga tungt: »Detta bör inte uppskjutas.»

I min interpellation har jag också omnämnt det s. k. försvärsvadraget.

Jag hade fått den uppgiften, att denna fråga också var hänskjuten till 1950 års skattelagssakkunniga, men jag finner nu av interpellationssvaret, att så inte är fallet. De nuvarande reglerna på detta område beslöt riksdagen 1952. Enligt min uppfattning tar man med dessa regler inte tillräcklig hänsyn till de merkostnader för inkomstens förvärvande, som gifta kvinnor med förvärvsarbete i regel har. Särskilt är detta fallet, då det finns minderåriga barn. 1954 skrev riksdagen till Kungl. Maj:t om en översyn av detta. I svaret anger nu finansministern, att denna fråga skall tas upp, sedan man tagit ställning till sänkningen av den statliga inkomstskatten och höjningen av de kommunala ortsavdragen. Enligt min mening bör denna fråga kunna lösas för sig. Den gäller en särskild grupp av skattskyldiga. Man behöver inte knyta ihop den med utredningar om andra skattelättnader. Jag beklagar för min del, att finansministern har skjutit denna utredning på framtiden på detta sätt, och jag vill vädja till finansministern att snarast tillsätta en särskild utredning för detta ändamål. Den är så mycket mer angelägen som penningvärdeförsämringen redan har inverkat på resultatet av 1952 års beslut.

Förlustutjämning för rörelseidkare är också en fråga, som ligger hos den utredning jag nu talar om. Reglerna för inkomstbeskattningen är nu sådana, att en ekonomisk rörelse, som under flera år har vinster och förluster omväxlande, får en hårdare beskattning än företag, som under samma period kommer fram till samma totala resultat men utan dessa variationer. Nystartade företag får ofta räkna med några förlustår. Avsaknaden av förlustutjämning är för dessa en börda. Också för äldre företag är det ofta en nackdel, att man inte har denna rätt till förlustutjämning. 1952 års företagsbeskattningskommitté föreslog en lagstiftning på detta område, men den togs

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

inte upp i proposition. Riksdagsmajoriteten begärde emellertid i föl en ny utredning. Vi har från vårt håll i år motionerat om en lagstiftning i detta ärende. Jag menar för min del, att denna fråga är mogen för avgörande. Denna sak får vi alltså tillfälle att senare diskutera. Men jag skulle vilja tillägga, att om man inom majoriteten fortfarande har den uppfattningen, att ytterligare utredning behövs, är det angeläget, att man söker påskynda lösningen av denna fråga, så att resultat kan nås.

Frågan om avdragsrätt och skattskyldighet för medlemsavgifter till föreningar, där vederbörande har ett ekonomiskt intresse, ligger också hos 1950 års skattelagssakkunniga. Denna fråga väcktes av Sveriges lantbruksförbund i en skrivelse till regeringen 1945. Den hänsköts då till 1944 års skattekommitté. 1948 uttalade bevillningsutskottet, att det vore angeläget med en proposition till 1949 års riksdag. Propositionen kom men blev avslagen. Den stöddes dock av en stark minoritet. Vid det tillfället förenades avslaget med en skrivelse till Kungl. Maj:t, där man begärde ett nytt förslag. Denna fråga ligger hos 1950 års skattelagssakkunniga. Till viss del var den uppe här i kammaren under fjolårets riksdag. Bevillningsutskottet uttalade då, att avdragsrätten var principiellt välgrundad beträffande de föreningar, det då gällde nämligen de s. k. branschorganisationerna.

Jag har också i min interpellation omnämnt frågan om avdragsrätt i avseende å allmänna avdrag och ortsavdrag utanför hemortskommunen. Också detta är en gammal fråga. Två utredningar har arbetat på området: kommunalskatteberedningen och 1944 års kommitté. Båda ansåg, att förhållandena inte är tillfredsställande. Den senare föreslog, att allmänna avdrag och ortsavdrag — om de inte helt kunde utnyttjas i hemortskommunen — skulle

få avräknas från skattepliktig inkomst, som den skattskyldige haft i annan kommun.

1948 års riksdag uttalade, att det var önskvärt med en ändring. Bevillningsutskottet hade emellertid inhämtat att proposition skulle föreläggas riksdagen, och utgick ifrån att denna proposition skulle föreläggas 1949 års riksdag.

1953 uttalade bevillningsutskottet, att ändring borde ske, och bevillningsutskottet skrev, att ändringen borde inte träda i kraft senare än fastighetsskattens inarbetande i den kommunala inkomstskatten. Denna senare reform har redan trätt i kraft, som kammarens ärade ledamöter säkert lagt märke till vid årets deklaration. Den har emellertid trätt i kraft utan beaktande av riksdagens önskemål i den fråga, som jag nu talar om.

Nu säger statsrådet i sitt svar, att denna fråga delvis har kommit i ett annat läge dels genom att jordbruksfastigheterna inte längre skattemässigt delas upp genom kommungränser och dels genom storkommunreformen. Jag vill dock understryka att det förhållandet ändå kvarstår, att det är många som får lida för denna orättvisa. Med hänsyn till skatteförmågeprincipen är det inte riktigt, att avdragsrätten på det sättet bundits till den skattskyldiges hemortskommun. Man får inte avdrag vid den kommunala beskattningen, om man har ingen eller ringa inkomst i hemortskommunen, men har inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse i annan kommun. Detta är en uppenbar orättvisa, och det borde vara angeläget också för finansministern att detta förhållande snarast rättas till.

Jag har här erinrat om några frågor, som ligger hos 1950 års skattelagssakkunniga och som jag anser att man bör lösa utan dröjsmål. Det vore verkligt frestande att fortsätta denna uppräknings, ty jag är klart medveten om att det finns också andra problem och andra frågor som är angelägna att lösa.

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

Detta har till viss del framkommit i andra interpellationer, som besvaras vid detta tillfälle. Men jag har i en klass för sig själv ställt frågan om förtursrätt för periodiskt understöd och för amortering av studieskulder.

När jag talar om förtursrätt, bortser jag inte från att det finns andra angelägna skattefrågor hänskjutna till denna utredning. Jag bortser inte heller från att den ursprungliga uppgiften för 1950 års skattelagssakkunniga, nämligen översynen av kommunalskattelagstiftningen, är angelägen. Denna lagstiftning behöver moderniseras. Den är oklar och den kompletteras för närvarande av en mängd prejudikat, som ofta är obekanta för de skattskyldiga. Också ur rättssäkerhetssynpunkt är denna översyn en angelägen uppgift. En upprustning, herr statsråd, av 1950 års skattelagssakkunniga behövs både för att angelägna skattefrågor skall lösas och för att översynen av lagstiftningen om inkomstbeskattningen skall äga rum.

1950 års skattelagssakkunniga består för närvarande av en ordförande, som huvudsakligen arbetar på annat håll, och en ledamot, som för tillfället har andra uppgifter. Det finns för dagen ingen särskild sekreterare. Sådant är läget i denna utredning, och detta har, herr statsråd, inte kommit fram i statsrådets interpellationssvar. Jag vill understryka, att denna ordning inte kan få fortsätta. Här bör ske en ändring. Tidigare har denna utredning normalt bestått av tre ledamöter, men man har tidvis haft en avsevärd förstärkning. Jag har svårt för att tro, att det är omöjligt för finansministern att avsevärt förstärka denna utredning. Jag erkänner gärna, att det kvantitativa inte alltid är det avgörande, men det nuvarande läget är inte rimligt. Om finansministern bedömer angelägenhetsgraden som mycket stor, menar jag, att det bör kunna gå att engagera experter för denna uppgift. Man kan då i viss

utsträckning fördela arbetet, arbeta parallellt med olika uppgifter på olika ledamöter. Finns det vilja, brukar det finnas utvägar.

Jag skulle nu vilja fråga finansministern, om han inte trots det negativa interpellationssvaret vill göra en verklig kraftansträngning för att rusta upp 1950 års skattelagssakkunniga, så att man kan påskynda lösningen av angelägna skattefrågor men också utföra arbete med översyn av lagstiftningen rörande inkomstbeskattningen. Jag vill, herr talman, vädja till statsrådet att göra detta.

Herr HÅSTAD (h):

Herr talman! Även jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Svaret förefaller mig utöver historiken sönderfalla i två delar, den första, som jag närmast vill beteckna som ett mycket mänskligt vittnesbörd om en finansministers — eller kanske en ny sådans — vedermödor i ett land med skyhögt skattetryck och ytterst krångliga skattebestämmelser — jag tänker då på finansministerns uttalade svårigheter att förvärva personer för utredningsarbetet; och så kommer det andra: det är de få raderna i slutet på svaret, där finansministern delgav oss många interpellanter sin egen inställning. I den delen kan svaret sägas uttrycka det gamla i denna kammare ofta citerade ordspråket: »Orsa kompani lovar ingenting bestämt», vare sig i tid eller sak.

Jag kan efter att ha åhört detta interpellationssvar inte konstatera annat än att det inte fanns någonting av hoppets stråle eller ens strimma, som lyste upp det vemod som genomgår svaret. Därvidlag måste vi konstatera, såsom herr Kristensson i Osby gjorde, att den fråga jag framställt, alltså problemet om studieskuldena, är en gammal bekant som var aktuell redan på 1940-talet. Den utreddes då av den s. k. inadvertis-kommittén, som 1950 framlade ett utlä-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

tande och förslag i saken. Så fick vi en ny utredning 1952; det förefaller nästan som om det skulle bli ett decennium per utredning i detta ärende! Och dock har vi härvidlag riksdagens sällsynt bestämda uttalanden — vi vet hur försiktigt bevillningsutskottet eljest är — först 1952 års uttalande, att man om möjligt redan vid 1953 års riksdag önskade förslag i ämnet och därefter uttalandet från 1955 års riksdag, »att det enligt bevillningsutskottets mening var önskvärt, därest förslag i ämnet kunde framläggas vid 1956 års riksdag».

Man skulle kunna tro att detta problem varit så komplicerat, att det verkligen tagit denna långa tid i anspråk för utredning. Men vi som åhörde interpellationsdebatten på hösten 1954 fick dock veta, att ärendet då ännu inte tagits upp till utredning av 1950 års skattelagssakkunniga. Först i årets berättelse om vad sig i riket tilldragit står det, att de sakkunniga »i övrigt påbörjat översynen» av bestämmelserna angående beskattningen av periodiskt understöd m. m. Jag har inte av bevillningsutskottets uttalanden 1952, 1953 och 1955 fått den uppfattningen, att bevillningsutskottet ansett detta spörsmål så komplicerat, framför allt efter den utredning som redan undangjorts, att det skulle behöva ta så oerhört lång tid som skett. Tvärtom har bevillningsutskottet och alla de sakkunniga ledamöterna inklusive utskottets ärade ordförande uppenbarligen levt i den bestämda uppfattningen, att ett förslag skulle kunnat framläggas mycket tidigare. Jag kan inte heller underlåta att konstatera, att handlingarna i målet knappast stöder den uppfattningen, att dröjsmålet i denna fråga behövt bli så omfattande som nu blivit fallet. Svårare ting, även på skattelagstiftningens område, har lösts mångdubbelt fortare än detta problem.

Nu vet jag inte varför sammankopplingen i dag av svaren på alla de fyra frågorna gjorts, men jag måste säga,

att detta sammankopplande av frågan om studieskulder med sjöregleringar och skogsbilvägar inte är alldeles självfallet; tvärtom synes mig denna sammankoppling ganska långsökt.

Jag vill alltså här slå fast gentemot statsrådet vad det i vanliga fall som professionellt försiktiga ansedda bevillningsutskottet sagt i denna fråga om »ändrade regler angående den skatterättsliga behandlingen av periodiskt understöd m. m. och studiekostnader» samt att den frågan bör kunna lösas isolerat och utan direkt sammanhang med andra frågor.

Sedan är det en synpunkt till som jag har på denna fråga. Den är kanske gammalmodig, men jag skulle ändå tro att den fortfarande är evident grundlagsenlig, nämligen att riksdagens uttalande i en skattefråga måste betraktas såsom mera kategoriskt än andra riksdagsskrivelser. Detta beror naturligtvis på att bevillningsmakten ligger hos riksdagen och hos riksdagen allena. Riksdagen kan ju oberoende av Kungl. Maj:t fatta beslut om dessa ting. Här finns inget veto för Kungl. Maj:t. Ätminstone jag har länge levat i den uppfattningen, att regeringen just när det gäller beskattningen är skyldig att ta särskild hänsyn till riksdagens önskemål och inte göra riksdagens skrivelser, som nu faktiskt är fallet, till blott och bart »a scrap of paper».

Vidare en annan reflexion! Är det verkligen så oerhört svårt, som statsrådet här gjorde gällande, att få tag på sakkunniga på detta område? Jag föreställer mig, att det finns många jurister som har direkt erfarenhet i detta avseende och som samtidigt kan betraktas som mycket objektiva utredningsmän, personer, som antingen själva haft studieskulder eller nu understöder sina barns studier. Just när det gäller denna fråga skulle jag tro att vad herr statsrådet här sagt om svårigheterna att finna juridiska experter på detta område inte är tillämpligt.

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

Så några ord i sak, eftersom detta kanske är det enda tillfälle vi har att i år diskutera frågan om studiekostnaderna och de beskattningsproblem som därmed sammanhänger.

Som lärare vid en akademisk läroanstalt har jag givetvis fått ganska stor erfarenhet av studenternas ekonomiska problem. Jag får nära nog dagligen bevittna vilka svårigheter som härvidlag föreligger för många studenter och vilket utomordentligt stort behov de har av hjälp från skattetyngda, ofta mindre bemedlade föräldrar. Jag har också stor erfarenhet av sådana studenter, som är rädda för skuldsättning och som därför är piskade att förena studierna med förvärvsarbete. Detta försenar många gånger studierna i högsta grad. Ofta dignar de ned eller spränges av ett på det sättet tröttsamt, splittrande och förslitande studiearbete. Dessutom är en sak enligt min erfarenhet fullständigt klar, nämligen att i allra flesta fall studiernas slutresultat inte blir så gott som när studenterna helt kan koncentrera sig på läsningen.

I likhet med herr Kristensson i Osby har jag mycket svårt att förstå att det kan vara rimligt att medge avdrag för sådana personer som — om jag får spetsa till det — har en son eller dotter, som ligger på sofflocket, samtidigt som man nekar skatteavdrag när det gäller understöd för barn som studerar.

Om jag inte är fel underrättad, d. v. s. om jag rätt minns det lilla jag läst i skattefrågor, så infördes just bestämmelserna om periodiskt understöd — vilket skedde i början av detta sekel — för att underlätta för föräldrarna att hjälpa sina barn i studierna. Detta var själva syftet med bestämmelserna i vår skatte- lagstiftning. Men sedan dess har det tydligen skett en omvandling i skatte- lagstiftningen, som har givit dessa bestämmelser en helt annan innebörd.

Vad slutligen studieskulderna beträffar var det givetvis mycket tacknämligt att vi på 1940-talet fick kreditgarantier,

enligt vilka studieskulderna kunde sam- las och avbetalningen ordnas under ganska betryggande förhållanden. Men när jag interPELLERADE i denna fråga på 1940-talet, invändes det från statsråds- bänken — jag vill minnas att det var nuvarande statsministern som förde or- det — att frågan om studieskuldernas beskattning nog var löst i och med att vi hade infört nämnda kreditgarantier. Detta måste jag på det bestämdaste be- strida. Vederbörande har nämligen fort- farande att avbetala sin skuld, och han får ofta börja att göra det under år, då han i regel inte har så stora inkom- ster och behöver pengarna för att sätta bo, ja, kanske har att betala dryga kost- nader för de egna barnens studier. I första hand bör vi därför — på sätt som herr Aman m. fl. i första kammaren och jag i andra kammaren i en motion till fjolårets riksdag framhöll — inrikta oss på att åstadkomma skattelindring för studieskulder. Även om det därvid upp- reser sig stora tekniska svårigheter, vil- ket är ovedersägligt, bör en utredning även göras om möjligheterna att införa ett visst schablonavdrag för studiekost- naderna. Möjligt är dock att en utred- ning om detta mera avancerade alterna- tiv bör givas ett vidare perspektiv och sättas in i ett allmänt studentsocialsam- manhang.

Vidare har frågan om naturastipen- dier diskuterats, och ganska stora stats- anslag har anvisats för det ändamålet — dock inte större än att åtskilliga mo- tionärer, däribland undertecknad, har velat höja dem avsevärt. Det är nu en- dast 17 procent av de studerande, som kommer i åtnjutande av dessa natura- stipendier, och även de får dem endast under en viss begränsad tid av studier- na. De mindre bemedlade ställes direkt utanför naturastipendierna, vilket vi känner till från många tidigare debatter i ämnet i denna kammare. Föräldrarna i mindre bemedlade hem har svårt att hjälpa barnen med studierna, bl. a. på grund av de nuvarande skattebestäm-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

melserna. Skuldsättning blir då för studenterna ofta det enda alternativet. De ekonomiska ojämnheter mellan studerande från olika grupper står med andra ord kvar, och svårigheterna är särskilt kännbara för de mindre bemedlade, d. v. s. bland medelklassen. Jag vill inte på något sätt göra gällande att detta har varit regeringens avsikt, men den nuvarande dröjsmålspolitiken i skattefrågan leder till en så att säga ekonomisk deklassering av medelklassen. Enligt min uppfattning måste denna deklassering bestämt strida mot vad vi alla inlägger i begreppet social rättfärdighet. Men framför allt måste det strida mot samhällets egna intressen, mot ändamålsenlighet och planmässighet på detta område.

Den tid vi nu lever i kännetecknas av en mycket stor arbetskraftsbrist på det ena intellektuella arbetsområdet efter det andra. Tiden själv uppfordrar oss därför till en serie åtgärder för att underlätta studierna för och rekryteringen av dessa arbetsfält. Lösningen av beskattningsfrågan synes mig därvid som en av de mest trängande åtgärderna. Trots allt, trots att jag förstärker att varje beskattningsavvägning är en komplicerad akt, är en skattereform nog den relativt lättaste åtgärden att hastigt genomföra, om den goda viljan finns hos regeringen.

Herr ÖSTLUND (h):

Herr talman! Även jag ber att få framföra ett tack till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för interpellationssvaret. Svaret är positivt så till vida att statsrådet instämmer i vad 1954 års bevillningsutskott yttrade, nämligen att det var önskvärt att 1950 års skattelagssakkunniga ägnade frågan sin uppmärksamhet.

Men när det gäller den reella behandlingen av frågan konstateras, att de sakkunniga haft besvärligheter med att få hjälp av tillräckligt många experter.

Även om jag förstår svårigheterna för de sakkunniga att med så många arbetsuppgifter, som numera pålagts dem, få fram resultatet med för liten expertstyrka till sitt förfogande, så anser jag dock att denna fråga är så pass viktig, att utomordentliga krafttag borde sättas in för att lösningen ej skall stranda på vad man kan kalla personalbrist.

Att frågan hänskjutits till 1950 års skattelagssakkunniga är ett steg på vägen till en lösning, men den stora arbetsanshopningen hos de sakkunniga gör mig betänksam inför hur det skall bli möjligt att inom en snar framtid få se något resultat. Bevillningsutskottet underströk år 1954 i sitt betänkande nr 48 önskvärdheten av att gränsdragningen mellan avdragsgill driftkostnad och icke avdragsgill grundförbättring ägnades uppmärksamhet vid den fortsatta genomgången av kommunalskattelagen. Problemet angående driftkostnad och grundförbättring är så pass omfattande, att det enligt mitt förmenande måste till en angelägenhetsgradering vid frågornas behandling. För min del finner jag då, att frågan om avdragsrätt för kostnader för skogsbilvägar bör ges viss förtursrätt.

Det gäller här möjligheterna att på ett rationellt sätt utnyttja skogens råvarutillgångar. Genom att jordbrukets rationalisering inneburit en stark minskning av hästbeståndet har skogsbruket tvingats att förkorta hästtransportvägarna och i stället anlita biltransporter i stor utsträckning. Ett stort behov har därför uppstått av att utbygga skogsbilvägnätet. Även flottningen, som tidigare utgjorde ett mycket viktigt led i transporten av virket, har numera ändrat karaktär genom att en förlängning av flottningstiden blivit nödvändig. Detta har i sin tur medfört, att ett stort antal av de mindre flottlederna måst läggas ned. Flottningen har gått mot en koncentrerings till de stora älvarna, varigenom avstånden till avläggsplatserna vid vattendragen förlängts.

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

Denna utveckling har framkallat ett starkt behov av motortransport. Genom utbyggnaden av vattenkraften har också flottningen på många håll blivit försvårad. Man har för att spara flottningsvatten till kraftändamål ibland måst ersätta flottningslederna med bilvägar. Det måste också vara ett betydande allmänt intresse att inom sådana vattendrag, där stora kraftintressen förefinns, ytterligare vatten kan tillföras kraftverken genom att virkestransporterna helt eller åtminstone i största utsträckning flyttas från flottlederna.

Utbyggandet av skogsbilvägnätet har sålunda tvingats fram av olika faktorer. Det utgör ett led i strävandena till rationalisering och effektivisering av skogsbruket. Även om hästtransporter i vissa fall kan ställa sig billigare än transporter på särskilt anlagda skogsbilvägar, måste man i stort säga, att avverkningarna underlättas och förbilligas genom skogsbilvägar. I många fall utgör t. o. m. vägnas anläggning en förutsättning för skogens tillgodogörande över huvud taget. Det kan väl då knappast vara lämpligt att man, samtidigt som man söker stimulera anläggandet av dylika vägar, övervärlar kostnaderna därför på skogens ägare och med bortseende från denna kostnad tar hela skogsavkastningen till beskattning.

En för skogsbruket inom hela landet vital fråga är tillgången på arbetskraft och denna arbetskrafts utnyttjande på mest ändamålsenliga sätt. En ovillkorlig förutsättning för en erforderlig intensifiering av skogsbruket är att arbetskraftsfrågan löses effektivt och att tillgången på arbetskraft säkerställs. Det torde vara allmänt känt, att inom många skogsområden sedan länge en betydande utflyttning av arbetskraft till tätorter och industricentra skett. De yttersta motiven för denna utflyttning torde vara den standardhöjning, som under de senaste decennierna ägt rum i vårt land och som särskilt kommit till uttryck i

ökad bekvämlighet inom tätorterna. Denna standardhöjning, med bekvämligheter och trivselanordningar, har icke på långt när hållit samma takt på landsbygden. Naturligt har då varit, att ungdomen från landsbygden sökt sig till tätorterna.

För att råda bot på denna ur skogsbrukets synpunkt olyckliga omflyttning av arbetsför befolkning måste kraftåtgärder vidtagas, så att samma möjligheter ges till bekvämlighet och trivsel på landsbygden som inom tätorterna. Det första och väsentligaste steget i denna riktning är ett utbyggande av vägnätet till de bebyggelsecentra på den egentliga landsbygden, som är av sådan storleksordning att förbättringsåtgärder kan sättas in i erforderlig omfattning. Det tidigare vanliga sättet, att skogsarbetarna under stora delar av året måste ligga i skogskojor långt från sin hemort, är icke en tidsenlig lösning — den moderne, yrkesmedvetne skogsarbetaren anser, att han kan fordra samma möjligheter som sin kollega vid industrien att dagligen ha tillgång till sitt hem. Ett nät av »folktransportvägar» måste i större omfattning utbyggas från de på landsbygden belägna bebyggelsecentra och ut till de olika arbetsplatserna i skogarna. Dessa vägar måste vara farbara praktiskt taget året runt och bygges därför ofta i samma klass som de tunga skogsbilvägarna för att därmed även möjliggöra ett utnyttjande för virkestransporter till industrier eller flottleder.

Ett tämligen finmaskigt vägnät inom skogens eget område utbygges dels för att möjliggöra ett bättre tillvaratagande av den skogliga arbetskraften i syfte att ernå intensivare skogsskötsel, dels för att uppfylla de krav av rent social natur, som numera ställs av befolkningen på landsbygden. En förutsättning för fortsatt önskvärd utbyggnad av vägnätet inom skogarna är emellertid, att kostnaden för anläggandet av skogsbilvägar i en eller annan form får

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

avdragas vid skogsägarens inkomsttaxering. Enligt 1928 års kommunalskattelag § 22 mom. 1 medgives från brutto-intäkten av förvärvskällan jordbruksfastighet avdrag för bl. a. flottningskostnader. Dessa kostnader regleras i allmänhet enligt 1919 års lag om flottning i allmän flottled, som i §§ 28—33 ger närmare regler om fördelning och utdebitering på de flottande av kostnader för flottningen. I de kostnader, som de flottande sålunda har att bära, ingår bl. a. flottledsutgifter, omfattande kostnader för flottleds anläggande, utvidgande eller förbättrande, och Konungens befallningshavande kan enligt § 30 förordna att sådana kostnader, i den mån de ej skäligen kan läggas på flottningen under ett år, skall gäldas genom amortering under högst tjugo år. Flottningskostnader i allmän flottled omfattar sålunda även amortering av anläggningskostnaden och kostnader för förbättring.

Med hänsyn till att skogsbilvägar numera måste ersätta dels hästarna, dels också flottlederna kan man med fog anse, att anläggandet av skogsbilvägar i sådana fall närmast är att anse som en åtgärd för att bibehålla skogsmarkerna i utnyttjningsbart skick. Skogsbilvägarna är också att anse närmast som en ersättning för äldre tiders basvägar. I de talrika fall, då det av skäl som jag tidigare angivit inte längre är ekonomiskt försvarbart att verkställa virkestransporter från ett skogsblock med användande av befintliga flottleder utan skogsbilvägar i stället måste byggas, framstår investeringarna i dylika vägar såsom särskilt klart värdebevarande men knappast värdeförhöjande.

Skäl talar följaktligen för att avdragsrätt för kostnader för anläggandet av skogsbilvägar mycket väl kan förenas med för skattelagstiftningen grundläggande principer. Att vägnätet fyller kravet på ett modernt transportsystem är för övrigt ett så angeläget önskemål, att principiella betänkligheter, grundade

på teoretiska skattemässiga resonemang, bör vika även för det fall att en invändning av denna natur i och för sig obestriddligen haft fog för sig. Det gäller här en fråga av utomordentlig vikt, i främsta rummet för skogsbygderna men också för hela samhället. En väsentlig del av vägbyggandet i skogen är en kostnad av rent social natur: utan vägar för motortrafik kommer flykten från landsbygden ej att kunna hejdas. Frågan om avdragsrätt för kostnader för anläggandet av skogsbilvägar är enligt min mening så angelägen, att om det föreligger risk för att 1950 års skattelagssakkunniga har en arbetsbalans, som gör att frågans lösning därför måste skjutas långt in i framtiden, bör det övervägas, huruvida inte just denna fråga kan brytas ut ur 1950 års skattelagssakkunnigas utredning och bli föremål för en speciell behandling.

Herr LARSSON i Hedenäset (bf):

Herr talman! Med det sagda anser sig herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ha besvarat även i min interpellation ställda frågor om beskattningen av kraftverk och sjöregleringsanläggningar. Så långt detta är fallet ber jag att få framföra mitt tack för svaret.

I sitt svar anför statsrådet bl. a. följande: »Dessa skattefrågor måste först prövas av sakkunniga, innan de lämpligen bör göras till föremål för förnyade diskussioner.» Jag tillåter mig poängtera, att jag i min interpellation inte påfordrat ett principiellt uttalande från statsrådets sida. Jag är väl medveten om att det kan vara mindre lämpligt att på sådant sätt föregripa en pågående utrednings ställningstagande. Jag har därför, i den första av mina två frågor, nöjt mig med att efterlysa, hur långt utredningsarbetet i det av mig aktualiserade avsnittet av vår skattelagstiftning avancerat. Såvitt jag kan finna, har jag ej fått något som helst svar på denna fråga.

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

Herr statsråd! Går det inte att lyfta på slöjan en aning och låta dem som bor i av olika kraftverksföretag berörda bygder få veta, hur långt utredningsarbetet beträffande dessa skatteproblem fortskridit?

Herr talman! Den andra av mig ställda frågan var, huruvida några förslag till ändrade beskattningsregler för kraftverks- och sjöregleringsföretag kan föreläggas 1957 års riksdag. Såvitt jag kan finna, måste svaret i detta hänseende tydas som ett nej. Jag beklagar, om så är fallet, och tillåter mig i anslutning härtill uttala en vädjan till statsrådet och utredningen. Det framstår som synnerligen angeläget, att arbetet med utredningen av detta problemkomplex bedrivs med all möjlig intensitet. Jag skall i detta sammanhang ej upprepa den motivering och exemplifiering, som i interpellationen anförts. Låt mig dock i all korthet teckna den bakgrund, mot vilken dessa frågor ses i berörda norrländska bygder.

I en bygd, där artificiella ingrepp för erhållande av största möjliga mängd elektrisk energi förstör betydande naturvärden, försämrar utbytet av fisket, översvämmar skogsmarker och åkerarealer, som tidigare utgjort en integrerande del av befolkningens och kommunens försörjningsunderlag, kan befolkningen och kommunalmännen ej underlåta att ställa frågan: »Vad får vi i stället?»

Av avgörande betydelse är härvidlag frågan om kraftverkens och sjöregleringsföretagens beskattning. I takt med den forcerade utbyggnaden av olika kraftverksanläggningar ökar angelägenheten av att få en rättvisare skattelagstiftning. Vid 1928 års riksdag antogs nu gällande lagstiftning i fråga om fördelningen av inkomstskatten mellan kraftverkskommunerna och andra kommuner. När kraftverkskommunerna då tillmättes så liten andel som 25 procent skedde detta under hänvisning till att dessa kommuner ju erhöi en in-

komst genom garantiskatten. Sedan dess har den procentatsats, efter vilken garantiskatten utgår, blivit föremål för sänkning, utan att detta föranlett den uppräknig av kraftverkskommunernas andel av inkomstskatten, som synes bort vara en naturlig konsekvens.

I fråga om statens rätt till gäldräntevdrag begärde 1928 års riksdag en utredning av detta spørsmål. Sedan år 1929 har frågan manglats i olika utredningskommittéer. När 1928 års riksdag begärde denna utredning, anförde särskilda utskottet, att det var önskvärt att förslag framlades så snart som möjligt. Om det nu ändock förhåller sig så, att förslag ej är att emotse till 1957 års riksdag, tillåter jag mig dock, samtidigt som jag tackar för svaret, uttala den förhoppningen, att det inte tillåtes förflyta mer än 30 år från det riksdagen erkänt det oriktiga i rådande förhållanden till dess att ändring i detta hänseende sker.

Herr ÖSTLUND (h):

Herr talman! Jag ber kammaren om överseende för att jag kommer tillbaka än en gång, men jag ville säga några ord med anledning av den interpellation, som framställdes av herr Larsson i Hedenäset. För Norrland innebär den kommunala beskattningen av kraftverken och sjöregleringarna, att fördelningen av skatteintäkterna till synes blir orättvis. Detta orsakas bl. a. av att kraftverkskommunerna får alltför liten del av den sammanlagda skatteintäkten. En omfördelning, så att förbrukningskommunen och även huvudkommunen får en minskad andel till förmån för kraftverkskommunerna och regleringskommunerna, torde vara befogad. Det är mycket sällan som huvudkommunen får så stor del som 10 procent i nu jämförbara fall.

Ett viktigt problem i detta sammanhang är frågan om vilken gäldränta som vattenfallsstyrelsen skall ha rättig-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

het att räkna med. 1944 års skattesakkunniga kom efter grundliga utredningar fram till att staten i förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse skulle ha rätt att göra avdrag för gäldränta enligt vanliga regler, men att avdraget i varje särskilt fall skulle vara maximerat till 2 procent av det bokförda värdet av de i förvärvskällan nedlagda tillgångarna. Genom en sådan maximering skulle staten komma att i större omfattning jämsställas med den privata företagsamheten. Även norrlandskommittén framhöll i sitt principbetänkande år 1949, att vattenkraftsrörelsen genom att den beräknat en aktuell ränta å hela det av staten investerade kapitalet, oavsett att en ganska betydande del av kapitalet återburits till staten i form av vinst överstigande normal ränta, i stort sett undgått att betala annan kommunalskatt än fastighetsskatt. Norrlandskommittén ifrågasatte också det riktiga i att statens vattenfallsverk av sociala skäl eller andra orsaker tillhandahöll kraft till speciellt låga taxor, om detta skulle leda till minskade skatteintäkter för de kommuner, varifrån vattenkraften hämtats.

Vid 1951 års riksdag väcktes av herrar Bergh och Velander i första kammaren samt fru Boman i andra kammaren motioner, vari yrkades, att gäldräntan i nu ifrågavarande fall skulle fastställas till 2 procent. Motionärerna ansåg starka skäl tala för den föreslagna procent-satsen. Det tedde sig för dem otillfredsställande, att den kommunala beskattningsrätten i realiteten skulle inskränkas i de fall staten förlade viss verksamhet till en kommun. Vad kraftverksrörelsen anginge, hade denna en mycket stor betydelse för Norrland, där skatteunderlaget i allmänhet vore lägre än i riket i övrigt. Det föreföll därför motionärerna särskilt otillfredsställande, att just de dåligt lottade norrlandskommunerna skulle försättas i ett sämre läge genom att staten omhänderhade en viss verksamhet.

Utskottet framhöll i sitt betänkande, att det ansåg motionärernas förslag vara en framkomlig väg till frågans lösning. Det var dock icke berett till ett omedelbart ställningstagande utan hänvisade till att 1950 års skattelagssakkunniga hade för avsikt att ta upp frågan angående maximering av statens gäldränteavdrag till omprövning i samband med deras översyn av kommunalskattelagen. Med hänsyn härtill föranledde motionen ingen åtgärd, men utskottet uttalade den förhoppningen, att det skulle visa sig möjligt att i en nära framtid framlägga förslag i ämnet för riksdagen.

Jag kan, herr talman, inte underlåta att påpeka den starka opinion, som dessa frågor väckt i Norrland. Ansvariga kommunalmän känner sig utan tvivel indignerade över det sätt, på vilket staten här undandrar skatteinkomster för kommunerna. Frågan är av sådan vikt för Norrlands kommuner, att den, om den skall handhavas av 1950 års skattelagssakkunniga, även måste ges förtursrätt. Det kan inte vara rimligt, att en fråga, som aktualiserades år 1928, fortfarande 28 år därefter ligger under utredning. Jag vill, herr talman, uttala den förhoppningen, att dessa frågor skall kunna behandlas med sådan skyndsamt, att 1957 års riksdag om möjligt skall kunna taga ställning till dem.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÅNG**:

Herr talman! Herr Håstad ifrågasatte, om det funnits så stor anledning att samordna de interpellationssvar som jag här lämnat. I varje fall borde, menade herr Håstad, det speciella problem som han tagit upp kunna behandlas rätt isolerat från de andra. När jag suttit och lyssnat till interpellanterna har jag inte kunnat undgå att göra den reflexionen, att de tydligen varit ganska eniga på en punkt, nämligen att deras speciella gebit borde ges förtursrätt framför andra angelägna frågor. Bara

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

ett sådant resultat av debatten visar väl att den, som skall svara på samtliga interpellationer, bör se dem i *ett* sammanhang.

Det har inte, herr talman, varit min avsikt att vid detta tillfälle gå in på de materiella frågeställningar, som kan ligga i de olika interpellationerna. Det är tids nog att tala därom, när konkreta förslag i den ena eller andra angelägenheten ligger på riksdagens bord. Men eftersom det här riktats en allvarlig kritik mot att utredningsarbetet tagit lång tid, vill jag med några ord kommentera den saken.

Det är riktigt att riksdagen har beställt ett förslag från Kungl. Maj:t i fråga om avdragsrätten för studieskulder och periodiska understöd. Det har emellertid inte varit möjligt att forcera fram ett sådant förslag, och jag har av denna anledning tvingats att i denna del lämna ett negativt interpellationssvar. Riksdagen är ju en ganska kräsen mottagare av Kungl. Maj:ts propositioner i skattefrågor, och jag har i mitt interpellationssvar redovisat ett par fall, där man från riksdagens sida haft allvarliga erinringar att göra, vilket resulterat i att förslagen måst omarbetas.

Fullständighetsraseriet på skattepolitikens område här i landet — vi är själva skulden därtill — gör ju att skattefrågorna är utomordentligt komplicerade och att man därför av naturliga skäl måste söka experterna på dessa frågor inom en ganska begränsad krets. Det går inte att sätta, såsom herr Håstad trodde, vilken duktig jurist som helst till utredningsarbete av det här slaget. Det är fråga om en specialvetenskap, så att säga, som kräver praktiska erfarenheter och åtskillig annan underbyggnad. När det gäller utredningsarbetet får man därför röra sig inom den grupp av högt kvalificerade tjänstemän, som i sin dagliga verksamhet sysslar med de olika skattefrågorna. Efter ett eller två år tvingas man emellertid släppa till

baka dem till deras reguljära befattningar, och så får man ge sig ut och söka efter nya krafter. Enligt en förteckning, som jag fått, har 1950 års skattelagssakkunniga under de år som gått varit sammansatta av generaldirektör Dahlgren, kammarrättsrådet Björne, regeringsrättssekreterare Granlund, kammarrättsrådet Tideström, kammarrättsassessor Engblom, förste taxeringsintendent Holdo, kammarrättsassessor Norén, landskamrer Wilkens, intendent Lundell, aktuarie Edlund och kammarrättsassessor Eklund.

Det har också klagats på att denna speciella expertutredning haft dåligt med sekreterare. Den har emellertid inte arbetat som en reguljär kommitté eller utredning. Experterna har faktiskt varit sina egna sekreterare och själva skrivit i långa stycken. Därför har det varit en specifik karaktär på denna utredning. På sista tiden har det varit två man som sysslat med detta.

Så blev bevillningsutskottet utan sekreterare. Då tog bevillningsutskottet 50 procent av utredningens arbetskraft genom att ta en av dessa representanter som sekreterare. Jag skall inte anklaga utskottet för det — jag medverkade själv till det. Jag ansåg det så viktigt, att man hade en duktig karl i bevillningsutskottet som sekreterare. Jag kan dock tala om för kammaren att vi sökte i norra Sverige, i mellersta Sverige och i södra Sverige, innan vi lyckades klara frågan om en sekreterare i bevillningsutskottet. Så pass besvärligt är det. För närvarande ligger departementet och dess rättsavdelning i underhandlingar med ytterligare ett par sakkunniga män på detta fält för att den vägen rekrytera skattelagssakkunniga och få en förstärkning på den fronten.

Jag tror inte att det är så mycket välsignelse med att säga: Ta ut mitt speciella problem och tillsätt en särskild utredning för det. Man kan naturligtvis göra det i form av en parlamentarisk utredning. Men även den parla-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

mentariska utredningen måste ha en expert — i varje fall som sekreterare — och med hänsyn till frågans komplicerade, intrikata och besvärande natur en verkligt kunnig karl. När därför den frågan ställs till mig om jag vill rusta upp skattelagssakkunniga, så kan jag erinra om vad jag nyss sade. Vi gör vad vi kan för att förstärka denna utredning. Den är speciellt tillsatt för att ta hand om detta svåra problem, som kommer upp i flera små portioner. Jag tror emellertid inte att man tjänar på att i dessa detaljfrågor arbeta med nya parlamentariska utredningar, såvida inte något alldeles specifikt skulle inträffa. Jag vill erinra om att vi haft en parlamentarisk utredning, som har lagt fram förslag om en direkt sänkning av statskatten. Riksdagen har att förvänta en proposition om detta inom en snar framtid. Vi har nyligen tillsatt en parlamentarisk utredning när det gäller kommunala skattelindringar i form av en höjning av orsavsdragen. Vi hoppas att riksdagen skall få tillfälle att ta ställning till denna fråga under nästa år.

För att inte interpellanterna, som här uttalar sitt missnöje, skall ha en känsla av att denna riksdag skall bli alldeles fri från intressanta skattedebatter vill jag också understryka att — förutom denna regeringsproposition om sänkning av den direkta statsskatten, vilken, föreställer jag mig, kommer att bli föremål för många ingående överväganden och diskussioner här i kammaren — har riksdagen att emotse en proposition om regler för skogstaxering. Även detta förslag kan bli föremål för många och intressanta debatter. Om arbetet går som jag hoppas bör riksdagen under innevarande vårsession även få möjligheter att ta ställning till en proposition om en förstärkt taxeringskontroll. Denna riksdag blir således inte kemiskt fri från skattedebatter och skattebeslut, tvärtom!

Jag tror nog att man — mot bakgrunden av vad det här rör sig om — ändå

får ge sig till tåls och ta förslagen i den ordning de kommer. Det finns ingen anledning att misstänka finansdepartementet för att slöa och sladda efter i onödan på detta område. Jag kan försäkra kammaren att förslagen kommer i den takt vi orkar med. Men, som jag tillät mig säga inledningsvis, riksdagen är en kräsen arbetsgivare när det gäller skattepropositionernas innehåll, och det är inte stor välsignelse med att komma med förslag som är dåligt genomarbetade och dåligt underbyggda. Sådant fördröjer de ärenden som man är angelägen om att få fram relativt snabbt.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr statsrådet uppger här att riksdagen begärt förslag beträffande periodiskt understöd samt studie-kostnader till innevarande års session. Jag har här påvisat att riksdagen på flera punkter anhållit om förslag från regeringen på beskattningsområdet. Riksdagen har också upprepade gånger skrivit i vissa ärenden. Detta är ju ganska ovanligt. Det betyder, herr statsråd, att riksdagen är angelägen om att sådana frågor skall bringas till lösning. Det vore ju väl om herr statsrådet själv greps av samma känsla för nödvändigheten av att få fram dessa ting så snabbt, att andra arbeten till viss del kanske fick stå åt sidan. Det blir väl här alltid fråga om en avvägning.

Finansministern bekräftar att det för närvarande är två man i 1950 års skattelagssakkunniga. Det är en ordförande, som huvudsakligen sysslar med en annan uppgift, samt en ledamot, som nu har flyttat över till bevillningsutskottet. Detta betyder att resurserna är oerhört små i 1950 års skattelagssakkunniga samtidigt som statsrådet i sitt svar medger, att deras arbetsprogram är mycket stort. Detta är en felaktig proportion, och jag tycker att det skulle vara syn-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

nerligen angeläget för statsrådet att rätta till saken. Jag måste säga, att jag har svårt att tro att det inte går att ordna folk om man riktigt vill. Så fattigt på skatteexperter är säkert inte detta skattetyngda land.

Herr HÅSTAD (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan delvis förstå statsrådet, när han ursäktar sig med att det finns många frågor i departementet, men jag kan inte finna att detta är en tillfyllestgörande förklaring till att statsrådet och hans företrädare inte har gjort något åt framställningar från riksdagen, framställningar som har varit så expressiva och omfattats utan reservation av alla partier och dessutom uppställt en viss tidtabell i vilken olika frågor skall komma, d. v. s. en förtursrätt för studiekostnadernas beskattningsproblem.

Inte bidrar det väl så mycket till saksdiskussionen, om statsrådet när det gäller studiekostnadernas beskattning säger, att vi har besvärliga problem också när det gäller sjöreglering, skogsvägar och annat. Om statsråden alltid skulle svara på det viset vad skulle det då bli för saksdiskussion i kammaren?

Denna fråga om studiekostnader har vi nu diskuterat i snart 20 år. Den är därför — kan man väl säga — mogen för ett avgörande eller i varje fall för en behandling alldeles för sig.

Jag tycker inte heller att statsrådet kan begära så stor resonans i kammaren, när han ber oss att vi skall ge oss till tåls. Det är ju snällt och fromt, men så fromma kan väl ändå inte statsrådet begära att vi skall vara, att vi helt och hållet skall resignera i förvissning om att statsrådet sköter denna fråga på bästa sätt. Det är inget riktigt recept att lösa det stora kulturproblem som här faktiskt existerar och för vars lösning vi bär ett gemensamt ansvar.

Naturligtvis var min antydan om att det finns skattejurister som har egen

personlig erfarenhet av studieskulder inte så allvarligt menat. Men jag har verkligen svårt att förstå, att det inte skulle ha gått att uppbringa någon jurist, som skulle kunna lösa frågan om avdrag under dessa fyra, fem år. Statsrådet har för övrigt inte svarat på frågan, varför utredningen började först under 1955, när den begärdes redan 1952 av riksdagen. Det har gått fyra år sedan dess. Har det varit sådan kronisk brist på skattejurister under dessa fyra år, att ett förslag, som redan var förberett genom en annan kommitté, inte skulle kunna få sin slutliga ciselering?

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ge en liten påminnelse om de många frågor som står i kö hos skattelagssakkunniga. Bland dessa frågor finns en hel del som inte är av den storleksordningen, att de kan påkalla förtursrätt, men de är ändå mycket viktiga för stora grupper människor här i landet. Om nu skattelagssakkunniga skall syssla med de stora frågorna, studiekostnaderna, förlustutjämningen, eventuellt nu också frågan om förlustavdragen, måste man fråga sig när det skall bli tid att lösa dessa andra frågor, som utan att vara så allomfattande dock är av stor betydelse för många. Jag skall bara ta ett enda exempel, frågan om avdrag för flyttningskostnader.

Om en människa blir förflyttad från en tjänst på en ort till en tjänst på en annan ort och arbetsgivare betalar vissa direkta utlägg i samband med flyttningen tvingas vederbörande, om han är i privat tjänst, att uppföra arbetsgivarens bidrag som inkomst på sin självdeklaration, och han får inte göra något avdrag för flyttningskostnaderna. Någon inkomst i egentlig mening har han dock inte haft. Kostnaderna har varit nödvändiga för förvärvande av inkomsten på den nya platsen. Är han i statstjänst slipper han i regel skatta för dessa

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

kostnader. Denna fråga har aktualiserats, därför att det faktiskt har funnits både arbetsgivare och tjänstemän, som tagit för givet att denna direkta ersättning för flyttningskostnader inte skulle vara skattepliktig inkomst. De har blivit uppmärksammade på denna sak bl. a. genom ett rättsfall nyligen.

Denna fråga fördes fram redan 1944 i riksdagen av herr Thapper. Bevillningsutskottet skrev med anledning av motionen: »Då en befattningshavare i statens tjänst åtnjuter skattefrihet för flyttningsersättning, kan utskottet icke finna tilltalande att exempelvis en i enskild tjänst anställd skattskyldig, som på grund av anställningens upphörande nödgas avflytta till annan ort för tillträddande av annan anställning, icke skall åtnjuta avdrag för de av flyttningen föranledda kostnaderna.» Riksdagen beslöt en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning. Det kom förslag från 1944 års skatteutredning år 1948, men någon proposition har ännu inte framlagts. Frågan överlämnades 1950 till skattelagssakkunniga. 1954 togs den upp på nytt motionsvägen. Då avslogs motionen just med hänsyn till att skattelagssakkunniga håller på att behandla frågan.

Jag måste säga, att denna fråga borde dock rimligen kunna lösas utan att under årtionden få vänta sist i kön hos skattelagssakkunniga. Jag fordrar inte att denna sak skall få förtursrätt framför de viktiga frågor, som jag nyss nämnt, men jag tycker att statsrådet skulle kunna finna någon utväg, så att dessa frågor kunde behandlas i annan ordning. Det finns en del skickligt folk i statsrådets departement. Kanske finns det möjlighet att bryta ut dessa frågor och därigenom få fram dem till riksdagen. Det kan inte vara riktigt att skattelagssakkunniga skall bli begravningsplats för olösta skattefrågor av denna art. Det är små frågor, det är sant, herr statsråd, men små sår och fattiga vänner skall man inte förakta.

Herr AGERBERG (h):

Herr talman! Jag skulle vilja säga några ord i anslutning till debatten om de skattefrågor som sammanhänger med kraftverken och sjöregleringarna.

Orsaken till att jag tar till orda i denna fråga är att den är av utomordentligt stor betydelse framför allt för Jämtland men också för hela Norrland. Jag anser det nödvändigt att vi får en rimligare och rättvisare beskattning, en rättvisare fördelning mellan kommuner som har att räkna med skatteinkomster från kraftverksföretag. Genom nuvarande principer kommer en alltför stor del av skatten att tillfalla huvudkontorskommunerna och de s. k. förbrukningskommunerna, medan däremot kraftverkskommunerna och övriga kommuner som berörs av sjöregleringarna får en alldeles för ringa del.

Denna fråga har tidigare varit uppe till behandling i riksdagen. Som interpellanten herr Larsson i Hedenäset nämnde aktualiserades den så tidigt som år 1928. Sedan dess har det alltså förflutit 28 år, under vilka detta problem har varit föremål för behandling av diverse utredningar. Något förslag har dock aldrig förelagts riksdagen. Den behandlas nu av 1950 års skattelagssakkunniga. När man nu efterlyser resultaten därav framhåller herr statsrådet i sitt interpellationssvar, att det är på grund av personalbrist som frågan ännu inte har kunnat lösas. I likhet med flera föregående talare kan jag inte underlåta att påpeka det egendomliga i att en fråga som har varit under utredning under 28 år inte kan lösas nu, när den återigen ligger hos en utredning, bara därför att man inte har tillgång till tillräckligt många experter. Tre decennier borde det inte behöva ta att lösa denna fråga.

Visserligen är det ett invecklat problem, men för många av kommunalmännen uppe i Norrland framstår orättvisorna så klart, att de har svårt att förstå den här långt utdragna utrednings-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

tiden. Det är kanske framför allt de s. k. sjöregleringskommunerna som är missbelättna. När det gäller regleringskommunerna, som kan vara grannkommuner till kraftverkskommunerna, inträffar det inte sällan, att de kommuner som kanske åsamkas de största skadorna inte får någon som helst skatteinkomst från vederbörande kraftverksföretag. Ett kraftverk eller en regleringsdamm kan ofta ligga i en kommun, medan vattenmagasinet till sin huvuddel ligger i en grannkommun och kan sträcka sig mildtals in i denna. Bara i Jämtland finns det många exempel på detta. Det ekonomiska värdet ligger inte utslutande i regleringsdammen eller kraftverket utan i stor utsträckning också i vattenmagasinet, men det är bara byggnaderna som beskattas. Här anser jag att en omfördelning bör ske, så att man tar hänsyn också till de skador, som åsamkas regleringskommunerna, och ger dem båtнад genom att göra dem delaktiga av kraftinkomsterna.

Herr talman! Här har tidigare under denna debatt diskuterats frågan om maximering av den gäldränta som statens vattenfallsstyrelse tillämpar. Enligt nuvarande system kan man inte undgå att det sker en subventionering skattevägen till de statliga vattenkraftverken. Den fria konkurrens som skall vara rådande och den jämställdhet som skall gälla mellan statliga affärsföretag och det privata näringslivet tillämpas inte i detta fall. Enligt vad jag kan förstå har dock principen för vattenfallsverkets verksamhet hela tiden varit, att fri konkurrens skall råda gentemot privatägda vattenfall och kraftverk. Det förefaller mig därför vara angeläget att den maximering av gäldräntan, som föreslagits från högerhåll i motioner till 1951 års riksdag, skall vinna beaktande, så att ett rättvisare förhållande skall kunna åstadkommas.

En sak i detta sammanhang, som hör samman med fördelningen av skatteinkomsterna från statens vattenfallsverk,

är frågan om hur stor del som bör falla på fastighetskommunen, alltså den kommun där kraftverksbyggnaden är belägen. I motioner till både 1954 och 1955 års riksdag har högerpartiet tagit upp frågan om fördelningen av inkomst från rörelse, vari fastighet ingår, när denna skall beskattas i mer än en kommun. Fastighetsskatten utgår ju i den kommun där fastigheten är belägen. Om fastigheten ingår i rörelse, fördelas den efter procentavdraget återstående delen av rörelseinkomsten mellan de kommuner, där rörelsen bedrivs, efter vissa i kommunalskattelagen givna regler. Genom 1953 års beslut om sänkning av repartitionstalet från fem till fyra kom den andel av inkomsten, som ogravverad tillfaller fastighetskommunen, att bli mindre, medan den andel, som fördelas även på andra kommuner, blev större. Beslutet innebar alltså en ändring i fördelningsgrunderna, vilket inte torde ha varit avsikten.

Yrkandet i motionerna gick ut på att i de fall, där fastighet ingår i rörelse, en inkomst motsvarande fem procent av fastighetens taxeringsvärde alltså skulle tas till beskattning i vederbörande fastighetskommun, d. v. s. att samma inkomst skulle beskattas i fastighetskommunen som när repartitionstalet var fem. De tidigare berörda fördelningsreglerna i kommunalskattelagen skulle alltså bara tillämpas beträffande den del av inkomsten som överstiger fem procent. Härigenom skulle man förhindra att skatteunderlag berövas fastighetskommunerna t. ex. genom att en ökad del av inkomsten hänförs till den kommun där huvudkontoret är beläget, d. v. s. vanligen någon av storstäderna.

Bevillningsutskottet erkände det befogade i detta yrkande men avstyrkte motionerna under hänvisning till att denna fråga borde tas upp först därest fastighetsskatten avskaffades eller en mer väsentlig sänkning av repartitionstalet skulle företas. Det förefaller mig vara rimligt att man aktualiserar detta

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

spörsmål just i detta sammanhang. Det är väsentligt att man försöker eliminera den orättvisa, som här föreligger och som ju särskilt drabbar norrlandskommunerna.

Jag vill, herr talman, understryka vad tidigare bland andra herr Östlund har framfört, att det i Norrland finns en stark opinion mot de nuvarande skattebestämmelserna på detta område. Man har svårt att förstå att norrlandskommunerna, som i regel har en mycket hög utdebitering, skall bli sämre lottade när det gäller skatteinkomster från kraftverken än andra kommuner, som beträffande skatteunderlag i de flesta fall ligger bättre till.

Jag vill med dessa ord, herr talman, bara framhålla vilken stor betydelse denna fråga har för Norrland och hur angeläget det är att en lösning snarast kommer till stånd.

Herr OLSSON i Gävle (s):

Herr talman! Jag tänker icke yttra mig om någon av de frågor, som ligger under omprövning i bevillningsutskottet, ty jag tror att det är klokare att kammaren väntar med att diskutera dem och komma till ett resultat till dess bevillningsutskottet har tagit ställning till de olika motionerna.

Inom parentes sagt är jag finansministern mycket tacksam för att han talade om bevillningsutskottets »förstörrelse» av 1950 års skattelagssakkunniga. Det ger mig ett utsökt tillfälle, herr finansminister, att till riksdagens protokoll få antecknat, att det såvitt jag har kunnat konstatera nu är första gången som en högre byråkrat i detta land — inga namn — har varit den som har hindrat bevillningsutskottet och därmed riksdagen att välja den sekreterare som utskottet önskade. Det må bli en sak för framtiden att lägga märke till dessa fasoner, som ju inte brukar komma fram alltför ofta.

Det är, herr talman, mycket svårt att ge till känna någon bestämd uppfatt-

ning om i vilken turordning man skall kunna ordna upp dessa problem. Det förhåller sig som finansministern har yttrat: alla kräver förtur. När vi i fjol diskuterade denna sak tillät jag mig att säga, att med det sätt att behandla dessa ärenden, som vi numera kommit in på, så fruktade jag att besluten skulle dröja ytterligare en mansålder och att det således skulle bli en helt ny riksdagsuppställning som en gång komme att få ta ställning till de problem som vi i detta sammanhang har bestämt utredning av.

Hur svårt det är att enas i dessa ting framgår ju av det anförande herr Östlund här hållit om skogsbilvägarna. Dessa vägar utgör naturligtvis i och för sig ett stort och betydande problem, ej minst för Norrland, men det verkligt stora problemet i detta avseende är gränsdragningen mellan sådana skogsbilvägar, som är av rent tillfällig art, och sådana, som är på ett eller annat sätt permanenta. Det är nog mycket svårt att lösa detta problem om inte klarhet kan vinnas beträffande denna gräns.

Det har här talats om avdrag för studiestulder, och man har varit livligt intresserad av denna fråga. Det har till och med ansetts att vi borde ha haft ett förslag härom redan i år. Detta ärendes senaste behandling ligger emellertid inte längre tillbaka i tiden än att riksdagens ledamöter borde komma ihåg den. Finansministern var till och med så vänlig att han tillmötesgick herr Kristensson i Osby genom att säga, att vi hade bestämt ett förslag till 1956 års riksdag. Vi hade visserligen i motiveringen endast sagt att en sådan ordning vore önskvärd, men i klämman står det att riksdagen begär att förslag skall framläggas skyndsammast, alltså så fort som möjligt. Det var två högermän som reserverade sig, men herr Kristensson i Osby och jag, alla socialdemokrater och folktoppartister och bondeförbundare befann oss på en gemensam linje. Det utesluter emellertid inte att man, som

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga frågor

tidigare framhållits, i detta sammanhang bör ägna detta spørsmål stor uppmärksamhet.

Jag skulle nog också vilja säga att det var en olycka, att 1944 års skatteutredning inte lyckades sammanjämka sina synpunkter så långt, att det kunde läggas fram ett förslag som hade hållit inför den kritik som måste komma. Herrar Werner i Höjen och Sjödahl i första kammaren uppträdde som reservanter, och de hävdade framför allt landsbygdens synpunkter. Jag blundar inte för att företrädarna för storstadssynpunkterna och landsbygdssynpunkterna här hade svårt att förstå varandra och att detta var orsaken till att det hela gick sönder. Om man hade försökt att förstå varandra, så tror jag, herr Håstad, att denna fråga hade varit i hamn för åtskilliga år sedan.

Då jag i väsentliga avseenden delar herr Håstads uppfattning om riksdagens ensamrätt i beskattningsspörsmål, finner jag det mycket intressant om man här kunde försöka komma fram till ett resultat, inte minst ur den synpunkten att det inte bara är fråga om vad riksdagen kan och vad riksdagen icke kan. Det svenska folkets beskattningsrätt utövas av riksdagen allena, den kan göra som den vill i det avseendet, och när det svenska folkets valda representanter skriver till Konungen och begär att ett förslag skall utarbetas med förtursrätt, så betyder det ju att riksdagen har gjort en beställning, som Kungl. Maj:t egentligen inte borde kunna lägga åt sidan. Men jag skall inte resonera om dessa teoretiska problem. Vi kanske återkommer till dem så småningom.

Den fråga som för mig är mest betydelsefull i det nuvarande läget är denna: Kan vi nöja oss med det resultat till vilket vi kom 1950 och först låta en expertutredning lösa dessa ting och sedan låta en parlamentarisk kommitté arbeta med frågan ovanpå detta — så var det ju tänkt från början?

Det har nu visat sig att detta förturssystem, detta utbrytande av alla stora spørsmål, har medfört att man har lagrat en mängd frågor som över huvud taget inte har blivit underkastade någon allvarlig prövning. Jag tycker att herr Kristensson i Osby borde ha så goda förbindelser med sina partivänner på andra avdelningen att han visste, att vi allvarligt har diskuterat huruvida vi inte skulle på något sätt ge till känna vår mening, att antingen bör 1950 års skattelagssakkunniga förstärkas avsevärt eller också bör det bli en ny skattekommitté som tar hand om dessa problem. Huruvida det blir på det sättet vågar jag inte yttra mig om, men det har diskuterats mycket allvarligt.

Detta är ingen kritik mot kommittén, och det är ingen kritik mot finansdepartementet — de har utan tvivel gjort vad som göras kunde i detta avseende — men vi har så småningom kommit underfund med att ett och annat stort problem som har kunnat sättas i centrum har kommit att dominera och att alla de andra frågorna har förts åt sidan och kommit att släpa efter.

Jag har velat anföra dessa synpunkter på grund av allt tal om förtursrätt, för skogsbilvägarna, för vattenfallsbeskattningen o. s. v. o. s. v. Kunde man komma till ett resultat i detta sammanhang, så att man inom rimlig tid kunde lösa dessa problem, tror jag det bara skulle vara till nytta, men att tala om vad som står i bevillningsutskottets kläm 1955 och påstå att där talas om 1956 är en liten smula överdrivet. Där finns nämligen inte siffran 1956, men den står däremot i de två högerreservanternas reservation.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag tror det är riktigt om det till riksdagens protokoll lämnas en låt vara mycket kortfattad redogörelse över vad 1950 års skattelagssakkunniga ändå har presterat.

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

Under åren 1952—1955 har man för det första arbetat med frågan om fastighetsbeskattningen. Sänkning av reparationstalet från 5 till 4 kom till stånd efter mycket ingående och noggranna undersökningar. Man har för det andra gjort förarbeten till inarbetning av fastighetsskatten i den reguljära inkomstskatten. På de sakkunniga har för det tredje legat utredningsuppdraget om schablonisering av villataxeringen, för det fjärde schabloniseringen av beskattningen av bostadsrättsföreningarnas medlemmar, för det femte schablonbeskattning av de allmännyttiga bostadsföretagen, för det sjätte schabloniseringen av beskattningen av inkomst av tjänst — de speciella förenklingsavdrag som riksdagen tog ställning till 1955. Slutligen har de också presterat ett väsentligt arbete till den stora proposition om taxeringsorganisationen som jag hoppas rätt snart skall kunna ligga på riksdagens bord.

Det finns åtskilliga kommittéer som tar tre år på sig för att behandla ett ärende. Om de här sakkunniga på tre år har klarat sju utredningsuppdrag, så tycker jag nog att man i rättvisans intresse skall ge dem ett erkännande för effektivitet och arbetsduglighet i stället för att så där i försiktiga ordalag kritisera att de inte har presterat arbetsresultat i den takt man önskar.

Jag kan slutligen inte uraktlåta att protestera mot både herr Kristenssons och herr Håstads som jag tycker lättsinniga sätt att se på det här problemet. Herr Kristensson säger att det ju bara är fråga om en avvägning och att bestämma sig för vilket som skall komma först — och herr Kristensson har sin mycket bestämda uppfattning om vad som skall komma först — men dagens debatt har ju givit en klar verifikation på att det inte är så där lätt och entydigt. Var och en har sin uppfattning om vad som bör ha prioritet, och det är rätt svårt att tillmötesgå

alla de skilda önskemålen och uppfattningarna.

Herr Kristensson säger vidare: Så fattigt på skatteexperter är väl icke detta skatteingda land. Ja, den omständigheten att folk går omkring och gruffar över att skatten är besvärande har jag aldrig betraktat som kvalifikation för att vara skatteexpert. Om herr Kristensson gör det delar jag hans uppfattning, att man mycket snart skulle kunna sätta i gång med numerärt mycket stora utredningar av experter av den typ herr Kristensson avser.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olssons anförande stärkte mig ytterligare i den uppfattningen att man här behöver göra någonting, och jag har bett statsrådet att för sin del allvarligt ta itu med att förstärka 1950 års skattelagssakkunniga.

Jag har inte, herr statsråd, riktat kritik mot de sakkunniga. Jag har sagt att de har kommit med åtskilliga förslag som lagts till grund för riksdagsbeslut, men min kritik gäller herr finansministern själv. När regeringen vill, då verkar det som om man kunde få fram förslagen. När det gällde inkomstskattskalorna förstärkte man 1950 års skattelagssakkunniga, och då gick det också att få fram förslag till ändrade skattskalor.

Herr finansminister! Det har nyligen framlagts ett förslag om en riksskattestyrelse med bland annat tre byråchefer och en generaldirektör. Man skulle avsevärt bygga ut riksskattenämnden. Ordförande i den utredning, som föreslår detta, har varit chefen för rättsavdelningen i finansdepartementet, och en ledamot är chefen för landsstatsavdelningen i inrikesdepartementet. Dessa bedömer tydligen läget så, att det går att få fram högt kvalificerade skatteexperter. På detta område tycks det alltså vara en anmärkningsvärd skill-

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

nad mellan finansministern och denna utredning. Utredningen bedömer läget annorlunda än finansministern.

Jag skulle allvarligt vilja vädja till finansministern att tänka om, att ta hänsyn till riksdagens önskemål och upprusta utredningen, som arbetar på så många olika områden, både för att man skall få angelägna skattefrågor lösta och för att man skall få en översyn av lagstiftningen om inkomstbeskattningen. Här behövs en islossning. Arbetet behöver gå i raskare takt, men för att detta skall ske behövs finansministerns insats på området.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort gemmäle:

Herr talman! Jag antecknar med mycket stort intresse att herr Kristensson icke sade ett enda ord om bevillningsutskottets betänkande nr 41 år 1955, som jag talade om.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp) kort gemmäle:

Herr talman! Jag vill bara upplysa herr Olsson i Gävle om att jag i mitt första anförande redogjorde för denna sak fullt korrekt, och det framgår också av riksdagens protokoll.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Denna mycket intressväckande debatt förefaller mig ha visat två saker: för det första att det är något fel på det sätt varpå regeringen och särskilt finansministern sköter organiserandet och utbyggandet av den statliga utredningsapparaten på ett viktigt område, och för det andra att regeringen fortfarande hyser ett alltför ringa intresse för en lösning av problemet om en rättvis skattebehandling när det gäller studiekostnaderna, som ju berörts både av herr Kristensson i Osby och herr Håstad.

Vad den första saken beträffar vill jag utan att närmare gå in på den konstatera, att finansministern inte har

kunnat motsäga att 1950 års skattelags-sakkunniga består av personer som till mycket stor del är sysselsatta med andra uppgifter. När finansministern säger att de i alla fall hunnit med en del under senare år och förtjänar erkännande för det, vill jag gärna instämma däri. Säkerligen har där mycket gott arbete presterats. Men detta är ju icke något försvar för finansministerns sätt att ordna saken. Att dessa människor arbetar så mycket som rimligen kan begäras och förmodligen litet till är en sak. En annan sak är att en serie av frågor läggs till utredningen, som består av personer med huvudsakligen andra uppgifter. Om de har hunnit med en del när de har andra uppgifter, skulle de ha hunnit med mer om de haft mera tid till sitt förfogande. Jag tror att finansministerns påpekande att de ändå hunnit med åtskilligt med så litet tid till förfogande stöder uppfattningen att det skulle varit möjligt att väsentligt raskare få fram lösningen av dessa skatteproblem än vad som faktiskt har skett.

Nog visar finansministerns skildring här att det är något fel på den statliga personalpolitiken på detta område, när det dock inom skattedomstolarna och inom länsstyrelserna finns ett mycket stort antal skatteexperter. Att inte mer än denna bråkdel av en procent av denna arbetskraft skulle kunna sysselsättas med detta utredningsarbete kan väl ändå inte på allvar hävdas.

Finansministern betonade att problemen är så svåra, de måste utredas och man får vänta etc. Får jag erinra om att regeringen tycks ha mycket lättare att höja skatterna utan någon vidare utredning. Hur var det med en så pass genomgripande sak som höjningen av företagsbeskattningen i våras? Det förefaller vara en ganska genomgripande åtgärd, som vidtogs från regeringens sida utan någon mera ingående expertutredning, trots att det ligger i sakens natur att när man höjer skattesatserna mycket

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

högt, blir det andra verkningar än om man har lägre skattesatser, och det uppkommer allvarligare problem då. Herr Sträng sade, att den som gruffar över att skatterna är höga är därför inte skatteexpert. Herr finansminister! Svenska folket, som betalar skatterna, är nog i vissa avseenden skatteexperter. De bör ha en förutsättning för att vara skatteexperter i ett avseende, nämligen att de som betalar känner när skatten trycker hårt och känner när skatten trycker orättvist. Det är just vad som sker med t. ex. beskattningen av periodiskt understöd åt dem, som ägnar sig åt studier. Svenska folket är tillräckligt mycket experter för att bedöma den saken, herr finansminister. Det är därför man har anledning säga, att även om det föreligger svårighet att få expertis, innan man kan få lagstiftning till stånd, skall man inte bagatellisera opinionen på detta och andra områden. Ju högre skatterna är desto viktigare är det att man ordnar så rättvist som möjligt.

Finansministern skjuter också åt sidan talet om parlamentariska utredningar. Får jag erinra finansministern om en sak. I den utredning med förslag till nya skatteskalor, som avlämnade sitt betänkande strax före jul, upp nåddes enighet mellan tre av partierna. Det var en parlamentarisk utredning, som framlade ett förslag, som inte överensstämde med de tekniska experternas förslag. Jag vet inte om finansministern vill bryta staven över detta förslag, som hans egna partivänner anslöt sig till, eller om han vill medge, att detta exempel visar, att det kan göras ett ganska nyttigt arbete även beträffande tekniska skattefrågor av riksdagens egna ledamöter i parlamentariska utredningar.

Finansministern försvarar sig ytterligare med att säga, att riksdagen går inte fri från att behandla skattefrågor i år. Jag tycker att det var ett, förlåt, herr statsråd, personligt ganska avslöjande yttrande. Här skriver riksdagen

till regeringen och begär, att vissa saker skall påskyndas. Regeringen bryr sig inte om det. Sedan säger finansministern: Ja, men ni får en del andra skattefrågor till behandling. Herr Adolv Olsson erinrade på ett sätt, som glädde mig, om det svenska folkets urgamla rätt att sig självt beskatta. Men, herr finansminister, då är det faktiskt ingen som helst ursäkt att här säga, att riksdagen får ju en del skattefrågor att behandla. Det skulle bara fattas annat, herr finansminister!

Vad sedan spørsmålet om studiekostnaderna beträffar skall jag bara tillägga ett par ord till det som herr Kristensson i Osby och herr Håstad här förut anfört. Mig förefaller det nämligen alldeles orimligt att den som ger periodiskt understöd till andra människor än sådana som studerar åtnjuter rätt att göra avdrag för detta, men om mottagaren bedriver studier då får givaren inte avdrag. Detta är en klar diskriminering av sådan verksamhet som innebär uppmuntran av unga människor till studier. Om denna sak har finansministern ingenting att säga, han vill inte ställa i utsikt en snabb förändring utan säger bara: Jag håller mig till det tekniska, jag vill inte gå in på sakfrågan.

För övrigt vill jag erinra om att här finns också problemet om de barn, som är mer än 16 år och som visserligen i starkt växande utsträckning får möjlighet till stipendier, vilket jag ser med tillfredsställelse, men av vilka dock många inte får stipendier. Förut förelåg skatteavdragsrätt för barn mellan 16 och 18 år. Nu är den borttagen. 1948 års riksdag begärde en utredning om spørsmålet om denna åldersgrupps behandling, när dessa ungdomar ägnar sig åt utbildning, varunder de är förhindrade att försörja sig. Ett förslag utarbetades av socialstyrelsen, men regeringen har på denna punkt, liksom på andra närgränsande, inte föreslagit någon ändring.

Jag vill också erinra om, som herr Kristensson i Osby har nämnt, att 1944

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

års allmänna skattekommitté inte bara föreslog avdragsrätt för periodiskt understöd utan även skattefritt avdrag för hemmavarande barn, som var 17 år eller mera och bedrev studier. Regeringen har avvisat att ta upp detta förslag. En del remissinstanser var negativa, remissinstanser, som finansministern refererar t. ex. när han säger att de ifrågasatt, om en riktigare fördelning av skattebördan verkligen kommer till stånd genom sådana regler för periodiskt understöd, som innebar lätnad åt sådana föräldrar, som hade möjlighet att bekosta sina barn högre utbildning. Hela detta betraktelsesätt, att föräldrar som har råd att bekosta sina barns högre utbildning av den anledningen inte bör åtnjuta skatteavdrag, är ett förlegat betraktelsesätt, och jag tror, att man inom riksdagens alla partier delar denna uppfattning. Det är inte fråga om vad föräldrarna kan kosta på, utan det är fråga om en rättvis avvägning av skattebördan, att inte diskriminera sådant understöd, som utgår till studier, vilket för närvarande sker. Man bör i stället inta en välvillig hållning till sådan verksamhet. Men regeringen gör ingenting. Fem år har gått. Herr Adolv Olsson uppmanade oss i ett anförande, som jag i många avseenden hörde med stor tillfredsställelse, att vänta nu, att vänta tills bevillningsutskottet kom med förslag. Ja, vi har sannerligen väntat och väntat då det gällt dessa spörsmål. Vi har väntat, inte på bevillningsutskottet utan på Kungl. Maj:t, och det är därför alldeles uppenbart att varje gång dessa spörsmål kommer fram, finns det anledning att starkt framhålla, att det inte går an för regeringen att förhålla lösningen av dessa spörsmål på sätt som skett. Om bevillningsutskottet är angeläget om att stödja dessa krav, skulle det hälsas med tillfredsställelse på alla håll. Men när herr Adolv Olsson säger, att bevillningsutskottet övervägt att ge till känna, då vill jag framföra den reflexionen, att både bevillningsut-

skottet och kammaren har gett till känna saker som regeringen inte har tagit på allvar. Jag hoppas därför, att bevillningsutskottet denna gång med ännu större tyngd skall ge till känna.

Efter det uttalande som bevillningsutskottets ordförande nyss gjorde om riksdagens utslagsgivande makt på detta område är det knappast möjligt annat än att utskottsordförandens uttalande här i dag får anses vara förpliktigande. Efter detta hans uttalande skall jag inte vänta på Konungen men med stort intresse motse vad utskottet kommer att göra för att vi inte skall behöva vänta på Kungl. Maj:t så länge som vi hittills fått göra.

Herr talman! Jag skall inte vidare förlänga denna debatt. Jag vill bara konstatera, att när detta spörsmål om studiekostnadernas behandling var uppe för två år sedan intog dåvarande finansministern Sköld en mycket negativ hållning i fråga om vissa väsentliga sidor av detta spörsmål. Det förhåller sig inte bara så, att det inte sker någonting, att det inte kommer fram några förslag. Det var klara uttalanden från regeringsbänken, från herr Sköld, som var negativa. Finansminister Sträng har i dag haft tillfälle visa, att han inte är lika negativ som herr Sköld uppenbarligen var. Men finansministern vill inte ta detta tillfälle i anspråk. Det är beklagligt, herr talman, och det vill jag sluta med att konstatera. Med tanke på att riksdagen har gett till känna sin mening om att det här rör sig om brådskande frågor är det beklagligt, att vi från regeringens sida inte kan få någonting annat än undanflykter och hänvisningar till den begränsade expertisen, att vi inte kan få ett klart uttalande att riksdagen med det snaraste kommer att få förslag till lösning av spörsmålet angående studiekostnaderna. Det skulle nog inte vara den största risk finansministern har tagit i sitt liv, om han beagnade dagens tillfälle att lova kammaren att allra senast nästa år komma

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spørsmål

med ett förslag till lösning av åtminstone spørgmålet om studiekostnadernas behandling.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag nödgas begära ordet för replik till herr Ohlin, när han säger, att jag har bett herrarna och damerna vänta och vänta med de frågor som partiledarna motionsvis har fört fram i bevillningsutskottet och vilka bevillningsutskottet skall ta ställning till. Skall vi då ha samma kalas igen? Jag tycker nog, att man bör hushålla så pass mycket med tiden, att man inte använder densamma till att roa sig med.

Sedan skulle jag vilja säga något till herr Ohlin med anledning av att han sade — och i det sammanhanget var han mycket vänlig mot mig, som han ofta är — att han inte har märkt någon ändrad ståndpunkt hos finansministern, som inte brytt sig om vad riksdagen skrev i fjol. Har man fått den uppfattningen av finansministerns uppträdande här i dag, då anser jag att man inte hört på vad som har förekommit, ty finansministern har ju faktiskt sagt, att han ordnat så, att man börjat arbeta med just dessa problem i 1950 års skattelagssakkunniga.

Jag är mycket tacksam för att herr Ohlin vill ha stöd från bevillningsutskottet. Jag tror emellertid att vi får vända saken så, att herr Ohlin kommer i den ställningen, att han får stödja bevillningsutskottet, om han vill ha fram dessa synpunkter.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag är ledsen, om jag skulle störa det goda intrycket efter herr Ohlins magistrala straffpredikan genom att komma med några små enkla anmärkningar.

Det förhåller sig ju på det sättet, som bevillningsutskottets ordförande också

nyss underströk, att vi får tillfälle att diskutera dessa frågor i kammaren, när konkreta förslag ligger på bordet. Jag tror, att debatten gagnas av att man inte på detta stadium, då utredningsarbetet inte är färdiggjort, ger sig in på att bedöma de materiella tingen och de konkreta förslagen. Det är väl en gammal god ordning i riksdagen, att även om man kan vara uppfylld av många önskemål, brukar man lugna sig tills den rätta stunden kommer. Det kan ju vara litet svårt, men det är inte galet att göra det.

Jag vill vidare säga — även om jag kanske syndar litet på nåden — att fullt så enkla är inte frågan om avdrag för studiekostnader och frågan om periodiskt understöd i anledning av studiekostnader. Jag tillät mig i interpellationssvaret säga, att i det sammanhanget har framställts krav på avdrag för kostnader för yrkesutbildning både inom jordbruk, inom handel, inom hantverk, inom sjukvård och inom socialt arbete. Det är ett uttryck för denna rättfärdighetskänsla som vi allesammans går och bär inombords. Det går inte att rycka ut en del av skattelagstiftningen och säga, att här har vi ett litet frälse inom det svenska folket, som kommer att dra nytta av denna förmån. Det kommer genast en rad andra intressen som säger: Vi tål inte frälse. Vi vill ha samma rätt på våra områden. Och här är frågan mycket mera komplicerad. Jag hade tillfälle läsa genom protokollet från den interpellationsdebatt, som min företrädare i ämbetet deltog i för något år sedan i första kammaren med fröken Gärde Widemar, där det ju klart framgick just hur pass komplicerad frågan är och hur många kontroversiella ting man får ta upp när man börjar debattera denna sak. Men nog sagt om detta; vi skall lösa den. Frågan är under utredning, och vi får försöka göra så gott vi kan när vi kommer från dagens kanske litet, skall vi säga, diskussion för diskussionens egen skull till den diskussion som skall

Svar på interpellationer ang. vissa skatterättsliga spörsmål

resultera i ett beslut av den svenska riksdagen.

Herr Ohlin sade vidare att det väl ändå finns så mycket folk i alla våra skattedomstolar att det borde vara en ganska enkel match för finansministern att skrapa ihop sakkunnigt folk även med de krav på expertis jag har för att forcera detta arbete. Ja, jag tillät mig säga, att man har en begränsad grupp att hålla sig till. Av denna begränsade grupp sysselsätter vi för närvarande 20 å 25 experter på tjänstemannaplanet i skatteutredningsuppdrag. En hel del av oss är kanske medvetna om att det i fråga om skattedomstolarna inte ligger någon arbetskraftsreserv av detta slag. Där arbetar man med stora balanser, och den allra högsta instansen, regeringsrätten, har sålunda en balans, som det torde ta 4 å 5 år att avverka, men den hoppas vi komma till rätta med med den förstärkning av regeringsrätten som årets riksdag får ta ställning till.

Jag hade naturligtvis inte ett ögonblick väntat mig att herr Ohlin skulle vara nöjd med mitt interpellationssvar. Jag har över huvud taget inte under de år jag har haft glädjen att avlyssna herr Ohlins uppträdande i talarstolen kunnat erinra mig, att regeringen fått något erkännande av herr Ohlin — det skulle i så fall vara intressant att få veta när — men i vart fall har ingen finansminister fått ett sådant erkännande. Nu säger herr Ohlin att det är något fel med det sätt på vilket finansministern sköter sina utredningar. Sådant låter ju ganska storslaget när det kommer från herr Ohlin, som såsom vanligt brukar finna fel på finansministrar. Man kanske får försöka överleva det och fortsätta att leva livet med gott humör.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Får jag säga till finansministern, att även om det föreligger en sådan skriande brist på utredare som

här säges, så hävdar jag ändå att tilldelningen av experter för ifrågavarande utredningar, två man — vilka huvudsakligen sysslar med annat — icke är en rimlig fördelning av tillgängliga arbetskraftsresurser. Då blir det något av begravningsplats över verksamheten, även om vederbörande arbetar långt in på kvällarna — som herr Gustafson i Göteborg sade. Det bör gå att sörja för utbildning av experter. Det är väl ändå ingen speciell naturbegåvning som krävs av utredare på här ifrågavarande område! Det går väl att utbilda flera experter. Vårt nuvarande tillstånd har ju inte skapats i år, det har rått i många år. Här har icke skett vad riksdagen uttalat som önskemål beträffande utredningsarbetet!

Finansminister Sträng har vuxit upp under en tid, då regeringen så länge har intagit sin ställning att finansministern börjar tycka att det är onaturligt, om oppositionen kommer med kritik. Detta tycker jag snarare tyder på att vi har varit för snälla. Herr Sträng är tydligen alldeles för litet van att höra hård kritik från oppositionens sida. Om jag kan vänja finansministern en smula vid ett mera naturligt parlamentariskt reaktionssätt, sådant som man har i andra parlament, där de ansvariga inte står upp och beklagar sig över levererade straffpredikningar, så har vi ju ändå vunnit något med debatten i dag. Mina instämmanden i regeringens åtgärder när det gäller t. ex. utrikespolitiken behöver jag kanske inte här ta upp under en kort treminutersreplik.

Sedan säger finansministern, att när konkreta förslag föreligger, så kan vi ta upp diskussionen igen. Men, herr finansminister, det har ju gjorts utredningar på flera konkreta punkter rörande studiekostnaderna, vilka utredningar har varit färdiga i fem—sex år. Herr Olsson i Gävle anför i det sammanhanget: »Tänk att finansministern är så energisk! Nu har han börjat låta dessa underbemänskade sakkunniga ta itu med

Prisutjämningsavgift m. m.

utredningsarbetet.» Ja, vilka krafttag efter fem års passivitet, herr finansminister! Jag är ledsn, men jag kan verkligen inte tycka att det där vittnar om energi och intresse. Finansministern säger också själv att vi inte skall ha något frälse, som skattefritt får ge periodiskt understöd för studier och utbildning, och det bekräftar min uppfattning därvidlag. Det är ju här fråga om klara orättvisor i vår skattelagstiftning! Passivitet karakteriserar finansministern som ovilja att skapa ett frälse.

Det är klart att vi skall avvakta att den rätta stunden kommer. Men, herr finansminister, om dessa utredningsfrågor hade skötts med mera energi från regeringens sida, så hade rätta stunden varit inne för flera år sedan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÅNG**:

Herr talman! När jag för 25 år sedan hade att göra med oppositionen på detta avlånga lands landsvägar, brukade oppositionsmännen kasta sten på mig, när de inte gillade vad jag sade. Herr Ohlins kritik förefaller mig därför, sedd mot denna bakgrund, som någonting av en mild västanfläkt, även om han gör vad han kan.

Sedan vill jag korrigera mig själv. Jag var litet artig i överkant, när jag i mitt förra anförande kallade fru Gärde Widemar för fröken. Med en blick i katalogen konstaterar jag nu att hon är fru. Jag har velat göra denna lilla korrigering.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Föredrogs och remitterades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 73, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktie-

bolags kassareserv, så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m.

§ 4

Föredrogs var för sig följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 649, av herrar *Håstad* och *Svensson* i Krokstorp,

nr 650, av herr *Helén m. fl.*,

nr 651, av fröken *Karlsson m. fl.*, och

nr 652, av herr *Nestrup m. fl.*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 653, av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Hedenäset.

§ 5

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 till vägunderhållet m. m. jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa, kronan tillhöriga fastigheter.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6

Prisutjämningsavgift m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 30 december 1955 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 37, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och

Prisutjämningsavgift m. m.

med den 30 juni 1957 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift samt att godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Till utskottets behandling hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

a) de likalydande motionerna I: 485 av herr *Anders Johansson* och II: 643 av herr *Kristensson* i Osby m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå den av Kungl. Maj:t i proposition nr 37 begärda fullmakten att förordna om prisutjämningsavgift»; ävensom

b) de likalydande motionerna I: 486 av herr *Svärd* samt II: 644 av herrar *Cassel* och *Östlund*, vari hemställts, »att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 37 i vad den avser fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1957 uttaga prisutjämningsavgift».

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 37 samt med avslag å de likalydande motionerna I: 485 av herr *Anders Johansson* och II: 643 av herr *Kristensson* i Osby m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 486 av herr *Svärd* samt II: 644 av herrar *Cassel* och *Östlund*,

1) lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1957 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

2) godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Reservation hade avgivits beträffande utskottets hemställan under punkten 1) av herrar *Spetz*, *Söderquist*, *Velander*, *Kristenson* i Osby, *Sjölin*, *Kollberg* och *Nilsson* i Bästekille, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen

måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 37, såvitt densamma avsåge fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1957 meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **KRISTENSSON** i Osby (fp):

Herr talman! Då vi i fjol diskuterade detta bemyndigande för regeringen att uttaga prisutjämningsavgifter yttrade dåvarande finansministern, att han hoppades att snart kunna avskaffa denna fullmakt. Han förklarade att det skulle bli angeläget för honom att avstå från fullmakten så snart han bedömde läget sådant att vi inte riskerar att behöva tillgripa en dylik åtgärd. När jag hörde detta tal trodde jag, att det var en svanesång över denna fullmaktslag, men så blev tyvärr inte fallet. Vi står ånyo inför denna diskussion om utjämningsavgiftens vara eller icke vara.

Jag skulle då allra först vilja framhålla, att jag finner det principiellt oriktigt att i nuvarande läge frånhända riksdagen beslutanderätten på detta område. Prisutjämningsavgiften är en form av beskattning. Man bör vara synnerligen återhållsam när det gäller att överlåta någon del av riksdagens beskattningsrätt; jag hoppas att vi är överens om den saken. Fullmaktslagen om prisutjämningsavgiften infördes 1945 och tillkom alltså under kriget och motive-rades med den oro som då rådde i världen. Den förlängdes under följande år, men 1953 ansåg vi inom folkpartiet att denna fullmaktslag borde upphöra. Jag förmenar att det finns starka principiella skäl som talar för att riksdagen återtar sin rätt på detta område. Det föreligger nämligen inte längre något behov av denna lagstiftning. Utskotts-majoriteten upprepar nu samma motivering år efter år för dess bibehållande, något av samma gamla visa. Man säger att möjligheten att uttaga prisutjäm-

Prisutjämningsavgift m. m.

ningsavgift inte borde uteslutas, och vidare att uttagande av prisutjämningsavgifter och därmed sammanhängande åtgärder borde betraktas som speciella anordningar betingade av exceptionella förhållanden. Hur länge skall utskottsmajoriteten fortsätta med denna skrivning? Vi har inte haft någon sådan avgift sedan 1952, trots att utskottsmajoriteten har menat, att behov av lagstiftning förelåg. Det är för närvarande konkurrens på den utländska marknaden. Vi har inga utomordentliga förhållanden nu, mer än tio år efter kriget, som motiverar en sådan lagstiftning som denna.

År 1945 uttalade bevillningsutskottet, att denna fullmaktslagstiftning var en ren övergångsanordning och således av tillfällig karaktär. Det framhölls vidare, att systemet med prisutjämningsavgifter inte får försvåra eller fördröja en återgång till normala handelspolitiska metoder. Jag anser att detta uttalande av bevillningsutskottet närmast är en förpliktelse att vaka över att denna fullmaktslag slopas och inte överlever sig själv.

Jag vill tillägga att det här gäller en vittgående fullmakt. Prisutjämningsavgiften skulle enligt lagen kunna utgå för *vara*, som utfördes ur riket. Hitintills har det endast gällt skogsprodukter, men fullmakten sträcker sig vidare än så: den spänner över hela exportområdet. Om vi mot förmodan skulle komma i det läget, att detta problem allvarligt aktualiserades — att det alltså inträffade exceptionella förhållanden — så att man på allvar kunde diskutera dessa problem, anser jag att riksdagen bör besluta både med hänsyn till prispolitiska synpunkter och med hänsyn till de nackdelar av handelspolitisk art, som följer med prisutjämningsavgifterna. Erfarenheten har nämligen visat, att avgifterna väcker irritation i köparländerna.

Herr talman! Jag anser för min del att tiden är mogen för ett avskaffande

av detta bemyndigande för Kungl. Maj:t, och jag yrkar bifall till reservationen.

Herr OLSSON i Gävle (s):

Herr talman! Jag var ett ögonblick betänkt på att, med hänvisning till vad jag yttrade i fjol vid denna tid, endast yrka bifall till utskottets här föreliggande förslag — märkvärdigare är det egentligen inte. Denna fråga är en gammal bekant. Lagen har, såsom herr Kristensson i Osby sade, inte varit i tillämpning sedan 1952. Men det framgår ju oförtydligt såväl av vad som redovisas i propositionen som av andra ting som hänt — inte minst den framstöt från skogsindustriellt håll, som skedde i somras — att läget är så pass labilt, att man behöver denna lag såsom en beredskapsåtgärd.

Det finns ingen i utskottet som har den meningen, att man nu på något sätt behöver uppmana Kungl. Maj:t att tillämpa lagen, men vi har velat öppna den möjligheten, att om andra förhållanden inträder, så skall det ligga i Kungl. Maj:ts hand att vidtaga de åtgärder, som är erforderliga, för att inte saker som inträffar utomlands skall smitta av sig på den svenska marknaden.

Jag tror det är tillräckligt att säga detta. Vi är nog på det klara med och har sagt det många gånger, både herr Kristensson och jag, att man skall inte lämna flera fullmakter än vad som är oundgängligen nödvändigt. Vi kom kanske under krigstiden in i ett virrvarr, där alla var mer eller mindre ansvariga för de fullmakter, som gavs. Vi har därefter försökt att avveckla dem, men vi kan inte undgå att märka av vad som sker varje dag i olika länder, att förhållandena ute i världen inte är av den karaktären, att allt kan anses vara så normalt, att vi över huvud taget inte behöver vidtaga några särskilda åtgärder på svenskt håll.

De önskemål, som föreligger i år,

Prisutjämningsavgift m. m.

skiljer sig litet från dem som framförts de senaste åren, ty det är bara om själva fullmakten som majoriteten och minoriteten tvistar. I fråga om de övriga förslagen — i fråga om utbrytandet av medel ur olika fonder, deras samlande i andra fonder och deras användning — är utskottet som helhet fullständigt enigt. Jag tror således inte vi skall behöva spilla alltför mycket arbete på denna sak, och jag nöjer mig därför med att hemställa om bifall till vad bevillningsutskottet i sitt utlåtande har föreslagit.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olsson i Gävle nämnde framställningen från skogsindustriens samarbetsutskott. Denna inlämnades ju till regeringen i juli i fjol, men den innehöll, herr Olsson, intet yrkande om prisutjämningsavgiftens återinförande, utan man begärde ett licensförfarande. Detta får emellertid, menar jag, helt och hållet stå för samarbetsutskottets räkning. Utvecklingen har ju visat, att det inte behövdes något sådant ingrepp.

Herr Olsson säger, att det är alltid något ovisst med framtiden. Ja, visst är det det — vi vet inte mycket om framtiden. Men med den motiveringen kan man ju, herr Olsson, försvara en mängd fullmakter, som jag vet att herr Olsson inte vill vara med om.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Kristensson vill försvara alla de fullmakter jag inte vill försvara, så kanske det jämnar ut sig i det långa loppet. Jag tror inte vi skall resonera på det sättet. De fullmakter vi inte behöver skall vi avskaffa, men på områden, där osäkerhet kan råda och det en vacker dag kan inträda ett krisläge, bör vi av försiktighetsskäl bibehålla fullmaktslagarna.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olsson i Gävle och jag har olika uppfattningar om behovet av denna lagstiftning. Jag anser att något sådant behov inte föreligger nu. Om regeringen mot förmodan skulle finna anledning att använda denna fullmakt, herr Olsson, kan detta ske i ett läge, där riksdagen inte har tänkt sig att fullmakten skulle begagnas. Det är dock en mycket vittgående fullmakt, och jag tycker vi skall värna riksdagens rätt och se till, att om vi kommer i ett läge, där åtgärder behöver vidtagas, så skall riksdagen besluta.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle:

Herr talman! Lika litet som jag tvivlar på att herr Kristensson vill värna riksdagens rätt, lika litet tycker jag att herr Kristensson har anledning att tvivla på att bevillningsutskottets majoritet också vill värna riksdagens rätt. Bevillningsutskottets majoritet vill inte på något sätt undanskaffa riksdagen, och det har ju inte varit tal om detta under de gångna åren. Varför skall vi då använda argument, som vi egentligen inte menar något med?

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Denna fråga kan man inte kalla för ny, som det redan sagts, ty första gången som riksdagen gav regeringen denna fullmakt var ju 1945. Om jag inte läst fel i gamla utskottsutlåtanden, lämnade man den gången fullmakten med tanke på att det rädde ett krisartat läge, men riksdagen hade den bestämda åsikten, att det skulle vara en övergångslagstiftning.

Både herr Olsson i Gävle och herr Kristensson i Osby har påpekat, att denna fullmaktslag egentligen inte har någon betydelse i närvarande stund. Prisutjämningsavgifter har inte uttagits sedan 1952. När man konstaterar detta

Prisutjämningsavgift m. m.

har jag svårt att förstå, att vi behöver förlänga fullmakten ett år i taget, dvs. vid varje riksdag. Man har tidigare bara hänvisat till föregående år undan för undan och sagt, att det kan ju ändå inträffa någonting som motiverar, att regeringen begagnar fullmakten. Är det inte att gå litet väl långt att nu lämna en fullmakt, vars uppgift är att hindra höga utlandspriser att slå igenom på den inhemska marknaden och därigenom driva upp vår egen kostnadsnivå? Vi hävdar från högerpartiets sida, att sådana fullmakter som den som här diskuteras bör lämnas, då krigs- eller krisförhållanden motiverar dem, men när normala förhållanden återinträtt bör fullmakterna också slopas.

Herr Olsson i Gävle har sagt, att utskottsmajoriteten har den uppfattningen, att det på nytt kan bli ett läge, då man måste tillgripa åtgärder av det slag, som fullmakten avser. Det står dock i utskottets utlåtande, att »uttagande av prisutjämningsavgifter och därmed sammanhängande åtgärder borde betraktas såsom speciella anordningar, betingade av exceptionella förhållanden». Därefter hänvisar man, liksom departementschefen i propositionen, till att det år 1955 åter började bli oroligt på vissa marknader. Om denna oro hade fortsatt, så var det väl ingenting som hindrade regeringen att lägga fram en proposition för riksdagen med förslag till åtgärder. Då riksdagen är samlad en så stor del av året som numera är fallet är det inte svårt för regeringen att komma till tals med riksdagen. För övrigt har ju regeringen i samband med behandlingen av andra frågor inkallat riksdagen till extra session. Den rätten bör man givetvis ha även när det gäller de saker vi nu diskuterar.

Man kan väl inte komma ifrån att vi går tillbaka mot mera normala förhållanden, och då bör vi inte ha kvar en fullmaktslag, om vilken såväl utskottsmajoriteterna som reservanterna anser, att den inte har någon uppgift att fylla.

Man säger, att denna fullmaktslag skadar ingen, och varför kan vi då inte ha den kvar? Jag kan ställa en motfråga: Varför skall vi ha kvar en lagstiftning som inte fyller någon uppgift? Lagar skall väl inte stiftas och bibehållas därför att de inte skadar någon, utan de skall stiftas för att vara till nytta under den tid de gäller, och när de inte behövs skall de avskaffas.

Herr talman! Med dessa få reflexioner ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr VIGELSBO (bf):

Herr talman! Vi har för vår del också varit med om att tillstyrka en förlängning av den fullmaktslag, i fråga om prisutjämningsavgift, som begärts av regeringen. Att vi kunnat gå med på detta beror bland annat på att vi inte kunnat finna, att regeringen missbrukat fullmakten under de gångna åren, då den, som tidigare sagts, inte tillämpat lagen sedan år 1952.

Det resonemanget har emellertid förts fram — inte i reservationen men i motionerna — att läget har stabiliserats och att några skäl för ett ingripande inte längre föreligger. Jag tycker det är egendomligt att man kan resonera på det sättet, sedan man sett den skrivelse, som den 16 juli inlämnades till regeringen av skogsindustriens samarbetsutskott och där ett licensförfarande begärdes, som rent av kan anses gränsa till ett exportförbud. Anledningen till denna begäran var de försörjningssvårigheter, som skulle kunna uppstå för förädlingsindustriens vidkommande. Då måste man väl ändå säga att läget är sådant, att regeringen kanske kan finna skäl att tillgripa den fullmakt, som begäres. Men om denna skrivelse hade hör sammats av regeringen och lett till ett ingripande från dess sida i enlighet med skrivelsens innehåll, skulle detta då ha inneburit, att man efter ett exportförbud på rundvirke eller ett in-

Prisutjämningsavgift m. m.

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

förande av licenstväng trots detta yrkat avslag på prisutjämningsavgifterna? Det skulle ha medfört vackra vinster för förädlingsindustrin, om man först och främst haft exportförbud på rundvirke och så dessutom fått slopa prisutjämningsavgifterna på den förädlade varan, om det visat sig bli väldiga pristoppar just på denna.

Det är alldeles klart, att vi på vårt håll inte är intresserade av sådana där fullmaktslagar, men i detta fall har vi inte velat motsätta oss fullmakten, i den mån den skulle visa sig behövas. Nu förhåller det sig så, att förädlingsindustrin redan förut fått stora vinster. Om man då införde exportförbud eller en kraftig begränsning av exporten genom licensiering skulle vi på grund av överskottet av rundvirke på den svenska marknaden få en våldsam prissänkning. Jag frågar mig, om kammaren är av den uppfattningen, att det under sådana förhållanden skulle bli skogsägarna som fick del av förtjänsten. I själva verket skulle just de drabbas av en sådan politik, under det att de vardagsmänniskor, som vi här talat om, skulle komma och i bolagens skepnad inhösta vinsterna. Jag kan för min del inte vara med om en dylik politik, utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Kristensson i Osby begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Kristensson i Osby begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 123 ja och 76 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 7

Föredrogs vart för sig:

Bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 9 kap. 24 och 33 §§ vattenlagen,

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 74 § gruvlagen den 3 juni 1938, och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8

Föredrogs, punktvis, statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1956/57 under

Framläggande för riksdagen av viss del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.

andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—60

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 61

Lades till handlingarna.

§ 9

Föredrogs vart efter annat bevillningsutskottets betänkanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), och

nr 11, i anledning av väckta motioner om upphävande av varuskatten för marmelad och ersättningsmedel härför.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 10

Framläggande för riksdagen av viss del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion om föreläggande för riksdagen av viss del av straffrättskommitténs förslag till brottsbalk, m. m.

Utskottets hemställda föredrogs; och yttrade därvid:

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Motivet till att jag vill säga några ord i anledning av detta utskottsutlåtande är att jag vill lämna en förklaring till att jag i utskottet frångått yrkandet i min motion.

Utskottet anser också att den sak det här gäller är så pass allvarlig att någonting behöver göras. Alla är alltså överens om motionens syfte, även om man

menar att vägarna fram till målet kan diskuteras.

Jag noterar vidare med stor tillfredsställelse det erkännande utskottet givit den s. k. seriekommittén. I denna kommitté finns ju representanter för en rad skilda organisationer: LO:s kvinnoförbund, högerns och folkpartiets kvinnoförbund, ABF, Målsmännens riksförbund, de stora arbetar- och lärarsammanslutningarna jämte många andra. Genom utskottets skrivning har denna kommitté fått ett välförtjänt officiellt erkännande för sitt arbete.

Enligt min mening borde seriemagasinet med sadistiskt inslag, gangsterserier och andra skräckskildringar kunna censureras på samma sätt som sker med barnfilmer. Att den s. k. seriekommittén utfört ett förtjänstfullt arbete i sådant syfte, är nog alla som känner till saken överens om. Jag hade emellertid i min motion yrkat att riksdagen skulle uttala önskemål om att det förslag om en komplettering i brottsbalken till tryckfrihetsförordningens bestämmelser, som för närvarande förberedes, snarast möjligt måtte framläggas för riksdagen. När man tittade närmare på saken, fann man att det ifrågavarande straffstadgandet i brottsbalken, vilket bör kunna bli ett värdefullt komplement till tryckfrihetsförordningens bestämmelser om tryckfrihetsbrott, knappast löste den fråga jag varit inne på i min motion. Med anledning därav och då jag ju får möjlighet att senare återkomma till saken har jag i utskottet frånträtt mitt yrkande.

Utskottet ger sitt fulla instämmande i motionens syfte och framhåller med styrka att de underhålliga seriemagasinet utgör ett verkligt allvarligt problem som för sin lösning påkallar snara och kraftiga åtgärder.

Det är likaså tillfredsställande att denna fråga behandlas inom nordiska kulturkommissionen och att man hoppas på positivt resultat. Jag är alltså mycket nöjd med skrivningen, och det

Returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden

blir ju tillfälle att återkomma till frågan och då möjligen få se vilka vägar man kan vandra för att få en lycklig lösning till stånd.

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Jag har under tre föregående riksdagar motionerat i samma fråga. Jag vill inregistrera att utskottets skrivning har blivit bättre riksdag för riksdag under intryck av den växande opinionen. De tre föregående motionerna har legat hos allmänna beredningsutskottet, men denna motion hos första lagutskottet — det var fråga om en lagändring. Utskottet har dock dragit sig för mera vittgående åtgärder även denna gång och satt sin lit till den opinionsrörelse som är i gång. Det skulle vara mig fjärran att underskatta vikten av denna opinionsrörelse. Men det är mäktiga kapitalintressen också på det andra hållet, kapitalintressen som står bakom inte bara seriemagasinen utan också några av Sveriges största tidningar. De har också förmåga att engagera försvarsadvokater, senast dokumenterad i en bok som kommit ut i dagarna.

Jag vill också i korthet påminna om att utöver de vägar som motionen anvisar och de av mig tidigare föreslagna om jury och en granskningsnämnd ännu en väg finns. I motionen 1953 påvisade jag att man i flera länder, bland andra England, Frankrike, Italien, Österrike och Kanada, med en kombination av lagstiftnings- och restriktionsåtgärder har vidtagit rätt stora ingripanden. Den väg, som jag menar inte har blivit prövad, är importrestriktionernas väg. Alla dessa gangsterserier kommer från ett enda håll, och importrestriktioner borde då vara medlet att stävja det värsta.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 11

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckt mo-

tion om anteckning å personakt av vapeninnehav.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12

Returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om införande av returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr LÖFGREN (fp):

Herr talman! Den som noga har läst min motion kan inte undgå att lägga märke till att jag har vinnlagt mig om att redovisa både fördelar och nackdelar av subscriptionsmetoden för utgivande av bokverk. Jag har övervägt vad som rimligen skulle kunna göras för att komma till rätta med avarterna, samtidigt som ansvarskännande bokförläggares möjligheter inte skall beskäras på oberättigat sätt.

Vad jag velat komma åt är avarter, som med all rätt kan betraktas såsom bokskoj. Att sådant förekommer råder det väl ingen tvekan om. Det är kanske svårt att bedöma omfattningen av denna olämpliga och skadliga verksamhet, och att anföra försäljningssiffror är i brist på statistik nästan omöjligt. Sakkunniga bedömare i bokbranschen anser emellertid, att denna försäljning uppgår till belopp på flera tiotal miljoner kronor per år.

Jag har sedan flera år haft tillfälle att syssla med uppenbara fall av missbruk av den i landet rådande friheten på detta område. Jag har i flera fall blivit uppsökt av anställda inom det företag där jag varit sysselsatt och av bekanta, som velat ha min hjälp för att komma ifrån gjorda köp, sedan det visat sig att de blivit lurade. I några fall

Returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden

har jag tillrätt att saken skulle överlämnas till en jurist, men en sådan har bedömt det som tämligen meningslöst att göra en dyrbar rättssak av saken, då man i alla fall ganska säkert skulle förlora. Om man möjligen skulle vinna, skulle i alla fall kostnaderna för att uppnå ett positivt resultat vara så stora, att vederbörande tillrådes att lösa ut boken och betala, även om man har blivit aldrig så grovt lurad.

Jag har sedan flera år tillbaka övervägt om inte samhället skulle kunna göra något, då det trots all publicitet som förekommit i tidningspressen i upplysande syfte inte varit möjligt att få slut på avarterna inom bokutgivningsbranschen. Jag vill gärna medge att jag varit litet tveksam om hur man skall förfara för att uppnå positivt resultat. Yrkandet i min motion utgör väl ett försök till balansgång mellan det möjliga och det omöjliga.

Första lagutskottet har slagit undan grunden för detta försök till balansgång genom att konstatera, att det ur laglig synpunkt inte bör vara omöjligt att uppnå någonting. Nåväl, alla dessa människor, som under årens lopp har haft anledning att känna sig lurade, får nu den trösten i första lagutskottets uttalande, att det genom redan befintliga lagstiftningsanordningar står en möjlighet till buds att få rättelse. Man kan vända sig till domstol och genom dess prövning bli kvitt det kontrakt man skrivit på, om man åberopar att boken, som man trodde skulle vara så och så bra, inte på långt när motsvarade vad man hade anledning att föreställa sig. Ja, detta låter sig säga, men jag undrar om den stora allmänheten — inte tiotals personer, inte hundratals eller tusentals utan ännu flera — som på detta sätt tvingas att som enda åtgärd knyta handen i byxfickan, känner sig tillfredsställd med att konstatera, att vi har förträffliga lagar. Om första lagutskottet hade vänt sig exempelvis till bokförläggarföreningen eller andra

legitima krafter i vårt land, hade utskottet fått klart för sig, att man i dessa kretsar var beredd att ta nackdelarna av denna lilla begränsning i friheten, som min motion syftade till. De skulle göra det för att slippa de tråkiga förväxlingar som allmänheten nu många gånger gör mellan de ansvars-kännande förläggarna och sådana, som driver sin rörelse bara för att tjäna pengar på folks godtrogenhet och fåfänga och som presterar böcker som inte på långt när motsvarar det som man har förespeglat köparna.

Då jag tydligen måste acceptera som faktum, att vi här i riksdagen i dag inte kan komma till rätta med problemet på grundval av det förslag som jag har ställt, vill jag här deklarerera, att jag inte anser mig kunna slå mig till ro med den tingens ordning som kommer att kvarstå efter ett misslyckande av denna framstöt. Jag måste pröva ytterligare möjligheter att få rätsida på detta problem. Det skulle vara ovärdigt oss här i riksdagen att bara konstatera, att våra lagar är så förträffliga och att vår frihet är så stor, att man i hägn av denna frihet och dessa förträffliga lagar tillåter att tusentals människor skojas genom att de förväxlar de ansvars-kännande och legitimt arbetande förläggarna med sådana som driver sin rörelse på ett högst anmärkningsvärt sätt.

Herr talman! I det läge saken nu kommit i kan jag inte ställa något yrkande, men jag hoppas kunna återkomma i annat sammanhang. Jag anser det skulle vara ovärdigt vårt rättssamhälle om vi inte skulle kunna finna någon möjlighet att stävja de olämpliga metoder för bokutgivning, som många gånger användes.

Herr RYLANDER (fp):

Herr talman! Då herr Löfgren inte ställde något yrkande kan jag inskränka mig till några få ord.

Den som kan vädja till köparnas få-

Skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet

fänga och okunnighet har naturligtvis framgångar bland rätt många människor. Detta tror jag inte någon kan komma till rätta med. Man kan inte hindra folk från att tycka det vara roligt att få se sin bild eller i nödfall sin gård eller något sådant i ett stort verk som skall komma ut och från att på det sättet hoppa på ett anbud. Utom de aspekter som utskottet redan har talat om har saken även en tryckfrihetsrättslig sida, som torde göra den ännu svårare att komma till rätta med. Spridningsrätten beträffande tryckta skrifter får enligt tryckfrihetsförordningen inte inskränkas till vissa personer, och inga åtgärder riktade mot spridning av vissa skrifter är tillåtna, så vitt de inte särskilt omförmåles i tryckfrihetsförordningen. Tryckfrihetsförordningen är ju en grundlag, och den ändras inte i första taget. Jag tror visst inte att bokförläggarföreningen, som herr Löfgren sade, skulle kunna gå med på en sådan ändring som den som här föreslås — den måste ju bli ganska allmänt hållen.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LÖFGREN (fp):

Herr talman! Första lagutskottets ordförandes ganska tvärsäkra uttalande om att han inte alls trodde att bokförläggarföreningen skulle kunna gå med på ändring i bestämmelserna i den riktning som jag har föreslagit, torde han möjligen behöva revidera. Jag tycker det är ganska anmärkningsvärt att man i en sak som denna inte har begärt yttrandet, inte ens från bokförläggarföreningen. Hade man gjort detta, hade man kanske kunnat få klart för sig, att syftet med denna motion är sådant att bokförläggarföreningen helt skulle vara beredd — i varje fall enligt vad man har inberättat för mig — att acceptera en sådan begränsning av friheten på grund av de fördelar som dess med-

lemmar samtidigt vinner genom att de inte blir förväxlade med de marodörer på detta område, som för närvarande förstör mycket av det lojala arbete som utförs.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13

Föredrogs vart efter annat:

andra lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion om översyn av bestämmelserna angående minderårigas rätt att föra traktor; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition dels angående godkännande av konvention till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja, dels ock med förslag till lag om åtgärder mot vattenförorening från fartyg, m. m., och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 14

Skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, över motion om skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr HANSSON i Skegrie (bf):

Herr talman! På sista tiden har ju frågan om rationalisering av statsförvaltningen kommit igen vartenda år, och

Skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet

även i år kommer vi väl att få en debatt om den saken. Jag tror för min del att resultatet i år kommer att bli precis detsamma som tidigare år; motionärerna och de reservanter, som väl även nu kommer att finnas, kommer att påstå att det görs alldeles för litet åt denna rationalisering och att den bör intensifieras, och förmodligen kommer utskottsmajoritetens representanter att säga ungefär detsamma som tidigare, nämligen att vi ju har statens sakrevision och statens organisationsnämnd. Men vad som utförs inom dessa organ, hur det utförs och var det utförs, de frågorna kommer med största sannolikhet att stå lika obesvarade efter årets debatt som de har gjort tidigare, och sedan är man färdig för en ny repetition till ett annat år.

Jag har genom den motion, som här föreligger, velat åstadkomma att det sprids litet mera kännedom om vad som verkligen utträttas inom dessa rationaliseringsorgan. Därigenom, menar jag, skulle denna debatt, som alltid tycks komma igen, kunna fotas på ett betydligt fastare underlag än den hittilldags har kunnat göra.

Det är för mig närmast förvånande att beredningsutskottet inte vill vara med om att det sprids ökad upplysning om vad som utträttas inom dessa organ, alldeles särskilt som dessa, om jag är rätt underrättad, själva har förklarat sig villiga att avlämna sina redogörelser till riksdagen, men utskottet har här tydligen bett att slippa få dessa redogörelser att ha besvär med.

Man säger i utskottsutlåtandet att de som så önskar själva kan rekvirera dessa redogörelser från vederbörande organ. Jag frågar mig då vilket som är mest rationellt, att de båda organen får sina redogörelser utdelade på våra bänkar på en gång eller att vederbörande riksdagsledamöter skall ringa eller skriva till dem och be att få redogörelserna, varvid folk på bägge hållen skall sättas

i arbete med att skicka dessa redogörelser separat. Jag måste säga att den rekommendation, som beredningsutskottet här har gjort, i varje fall inte är något prov på rationalisering av statsförvaltningen.

På våra bänkar serveras oss en hel massa litteratur utöver riksdagstrycket, vilken har ett betydligt mindre värde än de publikationer som skulle delas ut enligt vad jag här har begärt.

Utskottets viktigaste motiv för avslagsyrkandet är ju att dessa publikationer skulle komma att tas upp till behandling i riksdagen. Vem har begärt det? Det har i varje fall inte jag gjort i min motion, och jag har aldrig tänkt mig att de skulle upptas till någon sådan behandling. Om de avlämnas här på våra bänkar inträffar ingenting särskilt för det, ty det står ingenstans att riksdagen har rätt att ta upp dem till behandling. Det inträffar precis lika litet fördenskull som det inträffar på grund av den redogörelse som har utdelats här för en timme sedan och som gäller Svenska penninglotteriets verksamhet under år 1955. Här lämnas det ut redogörelser från Tobaksmonopolet, från Vin- och spritcentralen och från en hel massa andra organ eller bolag, och ingenting annat inträffar än att den riksdagsledamot som så vill kan ta del av vad som står i dem. Jag tycker att beredningsutskottet skulle ha kunnat tänka sig att även de publikationer som jag här har pekat på skulle kunna delas ut för kännedom och ingenting annat. Nu bygger faktiskt beredningsutskottet sitt avslagsyrkande åtminstone till två tredjedelar på ett yrkande som ingen har framställt men som enligt utskottets mening borde ha framställts och som man själv har tillverkat. Det har gått så långt i beredningsutskottets fantasi, att man till och med har kommit i kontakt med grundlagen och menar att denna skulle naggas i kanten. Ja, jag finner för min del det vara stor-

Skyldighet för statens sakrevision och statens organisationsnämnd att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet

artat att kunna komma så långt med en så liten och enkel motion som denna. Jag tyder det på det sättet, att man just nu har ganska litet att göra i allmänna beredningsutskottet, då man behöver förfärdiga egna yrkanden och skriva avslagsyrkanden på dem.

Nu säger beredningsutskottet att dessa redogörelser ju finns tillgängliga i riksdagsbiblioteket, där var och en som vill kan läsa dem. Ja, det finns ett exemplar av vardera redogörelsen i riksdagsbiblioteket, och jag skulle vilja fråga utskottets ledamöter om de anser dessa redogörelser ha ett så ringa intresse för riksdagens ledamöter att alla 380 bör kunna klara sig med dessa enstaka exemplar. Jag tror i varje fall att folk utanför detta hus inte bedömer de studiemöjligheterna såsom varande tillfredsställande. Det gäller dock frågor som det är rätt väsentligt för riksdagen att ta ställning till.

Jag borde ju rätteligen, herr talman, yrka bifall till min motion, men jag känner så pass mycket till riksdagsarbetet att jag inser, att ett sådant yrkande skulle vara ganska meningslöst. Jag tror emellertid att det förslag jag har väckt är riktigt. Jag skall avstå från att yrka bifall till motionen också av det skälet, att ett så illa motiverat utskottsutlåtande som det i detta ärende avlämnade enligt min mening bör begravas i all tysthet. Jag skall därför inte ställa något yrkande.

Herr SVENSSON i Alingsås (s):

Herr talman! Om det här föreliggande utlåtandet skulle vara av den beskaffenhet, som herr Hansson i Skegrie nyss gjort gällande, så beror det kanske i första hand på hans egen motion, som väl inte slog något rekord i fråga om klarhet. I denna motion göres faktiskt ett bestämt yrkande att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa, att i instruktionerna för såväl statens sakrevisi-

sion som statens organisationsnämnd måtte föreskrivas skyldighet för dessa att årligen till riksdagen avgiva redogörelse för sin verksamhet. Det är alltså till riksdagen, inte till riksdagens ledamöter, som redogörelserna enligt motionärens yrkande skulle lämnas. Vid de förfrågningar, som utskottet gjort hos konstitutionellt sakkunniga personer, har dessa givit den tolkningen, att en redogörelse som lämnas till riksdagen såsom organ också skall behandlas av riksdagen. Det skulle betyda remiss till vederbörande utskott och därefter följande realbehandling i kamrarna.

Nu förhåller det sig emellertid så, att varken statens sakrevision eller statens organisationsnämnd är organ för riksdagen, utan de lyder under Kungl. Maj:t. De har att till Kungl. Maj:t årligen ingiva berättelser om sin verksamhet, och det gör de också. Dessa berättelser är offentliga handlingar, som enskilda medborgare har möjlighet att ta del av, om de så önskar. Det ligger ingalunda så till, herr Hansson i Skegrie, att utskottet inte skulle vara intresserat av att den verksamhet, som bedrivs av sakrevisionen och organisationsnämnden, kommer till allmän kännedom. Vi har ju t. o. m. här kunnat konstatera dels att det finns möjligheter att få ta del av ifrågavarande redogörelser i riksdagsbiblioteket, dels dessutom att vederbörande organ ställt i utsikt att alla riksdagsledamöter, som är intresserade av dessa verksamhetsberättelser, skall tillhandahållas exemplar av desamma. Jag tror att man därmed har nått vad motionären åsyftade då han väckte sin motion.

Å andra sidan har utskottet vid sin behandling av detta ärende inte kunnat förbigå den konstitutionella sidan av saken. Jag har här i min hand en skrivelse från professor Stjernquist i Lund, som ju är en av våra främsta statsvetare. Han har tagit del av motionen och på begäran avgivit en skrivelse, där han

Interpellation i anledning av att de nya vägarna mellan Hässleholm och Malmö samt mellan Gärsnäs och Tomelilla dragas fram över värdefull åkerjord

ger sin tolkning i detta spörsmål. Jag kan gärna föredraga några rader av vad han skrivit, så att det kommer in i kammarens protokoll. Han säger bl. a.:

»Riksdagen är överordnad sina egna verk och inrättningar och prövar deras förvaltning genom granskning av årsberättelser och revisionsberättelser från JO, MO och statsrevisorerna. Helt anorlunda är däremot riksdagens ställning till de statliga ämbetsverken. Dessa äro enligt §§ 4 och 47 jämförda med § 90 regeringsformen underställda Kungl. Maj:t, och riksdagen kan endast — fränsett de möjligheter till uttalanden som statsregleringen erbjuder — befatta sig med deras verksamhet genom sina egna kontrollorgan eller genom interpellationsinstitutet. Detta är en grundläggande princip i vår författning. Det är alltså icke förenligt med denna princip, att verksamhetsberättelser från statliga verk och inrättningar överlämnas till riksdagen och där bli föremål för behandling.»

Detta är ett uttalande, som åtminstone i formellt hänseende borde betraktas som ganska auktoritativt.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 15

Interpellation i anledning av att de nya vägarna mellan Hässleholm och Malmö samt mellan Gärsnäs och Tomelilla dragas fram över värdefull åkerjord

Herr NILSSON i Bästekille (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Vårt lands vägar är under utveckling. Nya vägar bygges och gamla breddas, förstärkes eller lägges om. Dessa åtgärder kräver med nödvändighet stora markområden. I en del fall är det oundvikligt att fullgod, od-

lingsbar åkerjord toges i anspråk för dylika arbeten. Det är en del av det pris landet måste betala för att erhålla lämpliga vägar vilka kan främja vårt transportväsen och underlätta förbindelserna på landsbygden. Det torde emellertid vara klart att man endast i undantagsfall bör taga i anspråk värdefulla markområden.

Icke desto mindre inträffar det stundom att åt vägar gives en sträckning, som medför att de utan skäl drages fram över synnerligen goda och för jordbruket värdefulla områden. Jag har i tankarna ett par fall från det län vilket jag har äran företräda i riksdagen, nämligen Kristianstads län.

Vid framdragande av väg mellan Gärsnäs och Tomelilla har sträckningen förlagts över jordbruk som enligt många mening tillhör de bästa i bygden. Detta har skett trots möjlighet att förlägga vägen till för jordbruksnäringen mindre värdefulla markområden. Arbetet har i detta fall påbörjats och fortskridit därhän att skadegörelsen icke kan göras om intet.

Den väg, som är tänkt för sträckan mellan Hässleholm och Malmö, har likaledes avsetts erhålla en sträckning som i hög grad inkräktar på de värdefullaste jordbruksområdena utan att ett sådant förhållande föranletts av tvingande skäl. I detta fall har arbetena på vägen icke påbörjats, och tillfälle till förhindrande av skadegörelse gives ännu.

Jag anser det vara av stort värde att man uppmärksammar dylika fall. Som jag ovan betonat, utgör vägar en nödvändig förutsättning för näringsliv och samfärdsel. Ingen torde därför ha något att invända mot det i och för sig glädjande faktum att vägar bygges och förbättras. Detta bör dock ske på ett sätt som medför minsta möjliga skada.

Med anledning av vad ovan anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för

Interpellation ang. urvalet av de skattskyldiga, vilkas banktillgodohavanden skola kontrolleras

kommunikationsdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet uppmärksammat att de nya vägarna dels mellan Hässleholm och Malmö och dels mellan Gärsnäs och Tomelilla kommer att vid respektive Sösdala och Gårdlösa dragas fram över värdefull åkerjord utan att ett sådant förhållande är av omständigheterna påkallat?

Denna anhållan bordlades.

§ 16

Interpellation ang. urvalet av de skattskyldiga, vilkas banktillgodohavanden skola kontrolleras

Ordet lämnades på begäran till

Fru **TORBRINK** (s), som anförde:

Herr talman! Enligt bestämmelserna i 35 a § taxeringsförordningen (före den 1 januari meddelades enahanda bestämmelser i 35 § 4 mom.) åligger det bankaktiebolag, sparbank eller annan penninginrättning att, utöver vad eljest i taxeringsförordningen stadgas, efter förordnande av Kungl. Maj:t, i den omfattning och ordning, som anges vid förordnandets meddelande, lämna uppgift om storleken av insättares ränteinkomst under viss angiven tid och beloppet av insättares inestående medel vid viss angiven tidpunkt samt om insättares fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress ävensom, därest annan än räkningshavare äger förfoga över räkningen, uppgift om den sålunda berättigades fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress.

Enligt bestämmelserna i 36 § taxeringsförordningen skall självdeklaration som regel vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Denna bestämmelse är som regel tillämplig i fråga om löntagare, jordbrukare och fastighetsägare.

Aktiebolag och annan, som under be-

skattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, är enligt samma bestämmelser — under förutsättning av att räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret — icke skyldig avgiva självdeklaration förrän senast den 31 mars under taxeringsåret. Denna bestämmelse är som regel tillämplig i fråga om rörelseidkare.

På ansökan av deklarationsskyldig, som visar att i följd av hans förvärvskällors särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omständighet av särskild beskaffenhet hinder möter att avlämna självdeklaration inom förut angiven tid, kan vidare vederbörande taxeringsintendent utsätta särskild tid för avlämnande av självdeklaration.

Torsdagen den 16 februari 1956, det vill säga dagen efter det självdeklarationerna skolat avlämnas av löntagarna och likställda, har, såsom meddelats såväl i radio som i tidningspressen, offentliggjorts ett beslut av Kungl. Maj:t att enligt förut angivna bestämmelser banker och andra penninginrättningar till ledning för kontroll av 1956 års självdeklarationer skall lämna uppgifter om ränteinkomster och inestående medel för personer, vilkas efternamn börja med Ced, Fa eller Sa.

Då Kungl. Maj:ts nu angivna beslut offentliggjorts den 16 februari 1956, följer härav att kontrolluppgifterna rörande bankmedlen kommer att vara av betydelse för kontroll av uppgifterna i de deklarationer, vilka utav förut angivna personer avgivits senast den 15 februari 1956. För de skattskyldiga, vilka är skyldiga att avgiva deklarationer först vid en senare tidpunkt eller vilka — utan att åtnjuta anstånd med avgivande av självdeklarationer, avger sina deklarationer senare än den 16 februari, blir uppenbarligen uppgifterna om bankmedel utan värde i kontrollavseende, enär ifrågakvarande skattskyldiga genom

Interpellation ang. ökad kvot till Västerbottens län för investering i väg- och brobyggnader

det tidiga offentliggörandet av beslutet blivit varnade.

Det är härvid att märka att det är rörelseidkarna och andra skattskyldiga med mera omfattande ekonomisk verksamhet, som är deklARATIONSSKYLDIGA först senare än den 15 februari.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 mars 1955 angående ytterligare utredning rörande en ändamålsenligt utformad taxeringsorganisation anförde dåvarande chefen för finansdepartementet bland annat att gjorda undersökningar bekräftat att genom felaktiga deklARATIONER betydande belopp årligen undandragas från beskattning.

Uppgifterna enligt 35 a § taxeringsförordningen från bankerna och andra penninginrättningar angående insättares räntekomster och inestående bankmedel är uppenbarligen erforderliga för deklARATIONSKONTROLLEN. Särskilt torde dessa uppgifter vara av värde vid kontroll av företagens och likställdas deklARATIONER. Om urvalsmetoden över huvud taget skall offentliggöras, bör väl detta emellertid rimligen icke ske förrän deklARATIONSTIDEN gått ut även för rörelseidkarna och likställda?

Taxeringskontrollen blir uppenbarligen varken rättvis eller likformig om, såsom nu är fallet, löntagarna och likställda skall lämna sina deklARATIONER innan urvalsmetoden offentliggöres medan rörelseidkarna och likställda skall lämna sina deklARATIONER först sedan urvalsmetoden offentliggjorts, varigenom möjlighet erbjudes dem att tillrättalägga sina deklARATIONSUPPGIFTER.

Med stöd av vad jag nu anfört anhallar jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande frågor.

1. Anser herr statsrådet det vara tillfredsställande att urvalet av de skattskyldiga, beträffande vilkas bankmedel bankerna och penninginrättningarna skall lämna uppgifter, offentliggöres

före den 31 mars, eller kommer herr statsrådet att föreslå ändring härvidlag?

2. Anser herr statsrådet de förut angivna förhållandena stå i överensstämmelse med de krav på effektiv taxeringskontroll, vilka i olika sammanhang uttalats och bland annat kommit till uttryck genom de utredningar på detta område, vilka företagits under de senaste åren?

3. Kommer herr statsrådet att efter den 31 mars eller eventuellt efter den senare tidpunkt, då jämväl de skattskyldiga, vilka efter ansökan hos vederbörande taxeringsintendent fått särskild senare tid utsatt för avlämnandet av självdeklARATION, avlämnat sina deklARATIONER innevarande år, besluta att enahanda kontrolluppgifter om bankmedel skall lämnas beträffande ytterligare grupper av skattskyldiga?

Denna anhållan bordlades.

§ 17

Interpellation ang. ökad kvot till Västerbottens län för investering i väg- och brobyggnader

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr ÖSTLUND (h), som yttrade:

Herr talman! I den av kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställda flerårsplanen har för investering i väg- och brobyggnaden inom Västerbottens län för år 1956 upptagits ett belopp på totalt 15,2 milj. kronor, vilket anslag sedermera nedskurits till 12,3 milj. kronor.

I skrivelse till Konungen den 13 december 1955 har länsstyrelsen i Västerbottens län anfört starka betänkligheter mot den företagna nedskärningen av vägbyggnadsanslaget för länet och påvisat farorna för en successiv nedbrytning av det existerande vägnätet under en tidsperiod, då trafiken hastigt växer

Interpellation ang. ökad kvot till Västerbottens län för investering i väg- och brobyggnader

både i tyngd och intensitet. Länsstyrelsen har även pekat på det utomordentligt stora behovet av ombyggnad, breddning och förstärkning av broar, av justering i plan och profil av riks- och länsvägar samt av beläggning på hårt trafikerade vägsträckor.

En jämförelse mellan vägförhållandena i de fem norrlandslänen giver bl. a. vid handen att Västerbottens län har den största andelen vägar med axeltryck lägre än 6 ton, att Västerbottens län har den minsta andelen vägar med axeltryck högre än 6 ton (4,3 procent), (detta tal är för övrigt lägst i landet, bortsett från Gotlands län), att i länet råder inskränkningar i fordonsbredden på 294 km, medan övriga norrlandslän ej har någon sådan inskränkning, (Jämtlands län har dock 27 km med begränsad fordonsbredd), jämte Norrbottens län den mindre andelen belagda vägar (1,2 procent) samt 300 broar, som ej fyller fordringarna för 6 tons axeltryck och 10 tons boggivikt, vilket torde vara mer än i något annat län.

Även med hänsyn till olika landsdelars befolkningstäthet, näringslivets struktur etc. måste det betraktas som anmärkningsvärt, att länet i praktiskt taget alla avseenden hör till de sämst lottade i hela landet ur vägsynpunkt, detta trots att år 1955 väsentliga höjningar av axeltryck och fordonsvikter genomfördes efter framställning från representanter för länets näringsliv. — En väsentlig anledning till att länet kommit på efterkälken torde vara den, att mycket omfattande vägbyggnads- och vägförstärkningsarbeten under 1930-talet utfördes i av arbetslöshet drabbade landsändar, ej minst i Norrbottens och Västernorrlands län.

Räknat i förhållande till befintligt vägnät är anslaget till Västerbottens läns vägar väsentligt lägre än till vägarna i något annat län, trots att länet är ur vägsynpunkt mer »underutvecklat» än det övriga Norrland. Även om

de olika länen ej är helt kommensurabla, är dock detta förhållande anmärkningsvärt.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet Hjalmar Nilson få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet villig att medverka till att Västerbottens län, med hänsyn till de speciella förhållanden som där är rådande, i fördelningsplanen för investering i väg- och brobyggnader för år 1956 tillföres en ökad kvot?

Denna anhållan bordlades.

§ 18

Till bordläggning anmäldes

utrikesutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av handelsavtal mellan Sverige och Tjeckoslovakien;

statsutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1956/57 under sjunde huvudtiteln, avseende anlagen inom finansdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i polislönereglementet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om upphävande av jordförvärvslagen den 3 juni 1955 m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner angående omprövning av gällande bestämmelser om rätt att försälja explosiva varor till minderåriga,

nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna om skyldighet att erlagga licensavgift för radiomottagningsapparat,

nr 5, i anledning av väckt motion om nedsatt inträdesavgift för telefon åt invalider m. fl., och

nr 6, i anledning av väckta motioner angående obligatorisk anskaffning av identitetsbrickor åt vissa barn.

§ 19

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen; nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m.; och

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); samt

från andra lagutskottet:

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461); och

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av In-

ternationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1955 vid dess trettioåttonde sammanträde fattade beslut.

§ 20

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 75, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 mars 1951 (nr 148) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till vissa stiftelser, m. m., och

nr 77, angående omorganisation av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt samt kemiska analyslaboratoriet vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 21

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härfter kl. 17.50.

In fidem
Gunnar Britth